

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Puntaimedede vegetatiivne paljunemine. — *A. Pavlov.*

Metsade tragöödia Gorodenko metskonna piirides. —
K. Alberg.

Metsakalmistu. — *J. Port.*

Kooliaedade korrastamine ja sisustamine. — *E. Lepp.*

Metsamehe kodu olgu kaunis. — *Th. Vahler.*

Eesti Metsateenijate Ühing 1919—1934. a. — *J. Pipar.*
Jahindus.

Mitmesuguseid teateid.

1935. 20. MÄRTS NR. 3

XV AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ühingu, Eesti Metsaühingute
Liidu ja Eesti Metsaülemate Ühingu häälekandja.

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti. Kuulutuse
hind kr. 20.—lehekülg.

Palume teid lahkesti osa võtta

XII METSATEADLASTE PÄEVAST

24. ja 25. märtsil 1935. a.

Tartus, Aia tän. 46. suures auditooriumis

P Ä E V A K A V A :

1. Avamine (O. Daniel) ja päeva juhatuse valimine
2. A. Mathiesen'i referaat: „Ülevaade metsakorralduse tööde arenemisest Eestis“
3. E. Schabak'i „Metsakorralduse kulude kokkuhoidmisest“
4. J. Uluots'a „Uus metsa- ja jahiseadus“
5. K. Salev'i „Tööedukust mõjutavaid tegureid metsa ülestöötamisel“
6. P. Reim'i „Külvamiskiil — uus abinõu okasmetsa külvamiseks“
7. A. Auksmann'i „Kuusemetsa loomulik uuendamine“
8. B. Tiismann'i „Turberaie-käitusest, eriti Lõuna-Eesti kuusemetsades“
9. K. Alberg'i „Maareform ja tema tulemusi Narva jõe ülemjooksul“
10. H. Sepp'a „Eesti metsade majanduslikust osast minevikus“
11. K. Verberg'i „Sulfaat-tselluloositööstusest Eestis“
12. K. Zolk'i „Metsakahjurite esinemine Eestis 1934. aastal“

Algus 24. märtsil s. a. kell 12 päeval.

Osavõtt kõigile vaba

Akad. Metsaseltsi juhatuse

XV Ü L E R I I K L I K

METSATEENIJATE KONGRESS

peetakse ära Tallinnas, Kaubandus-tööstuskoja ruumes, Pikk tän. nr. 20

7. ja 8. aprillil s. a. algusega kell 10.

P Ä E V A K O R D :

1. Kongressi avamine ja rakendamine;
2. Aruanded ja eelarve:
  - a) ühingu tegevuse aruanne;
  - b) 1934. a. rahaline aruanne;
  - c) 1935. a. liikmemaksu kindlaksmääramine;
  - d) 1935. a. eelarve;
  - e) puhke- ja vanadekodu;
  - g) Kuukiri „Eesti Metsa“ aruanne ja eelarve.
3. Metsateenijate koduümbruse kaunistamine;
4. Ühingu vapi ja lipu küsimus;
5. Ühingu kodukordade täiendamine;
6. Metsateenijate majanduslik ja sotsiaalne olukord:
  - a) teenistusetasu;
  - b) vormiriie;
  - c) haigusekindlustus ja pension.
7. Nimede eestistamisest;
8. Valimised põhikirja järgi;
9. Kongressil algatatud küsimused.

Ühingu 15 a. juubeli puhul peetakse aktus ja lipuõnnistamine esimesel kongressi päeval, algusega kell 16.

E. M. Ü. Keskjuhatuse.

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD: Akadeemiline Metsaselts. Eesti Metsateenijate Ühing. Eesti Metsaühingute Liit. Eesti Metsaõllemate Ühing	Peatoimetaja Prof. O. DANIEL. Tartu, Gustav Adolfi t. 70. Vastutav- ja tegevtoimetaja KARL KERBERG. Tel. 438-90.	TOIMETUSE ADDRESS: Tallinn, postkast 97. TOIMETUSE ASUKOHT: Tallinn, Pikk tän. 40, tel. 464-26. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155.
XV aastakäik	20. märts 1935	Nr. 3

Puutaimede vegetatiivne paljunemine.

A. Pavlov, diplomeeritud metsateadlane

Kõiki puutaimi ei saa kasvatada hõlpsasti seemneist. Nii on põõsastest väga palju selliseid, mis paljundatakse kiiremini ja paremate tagajärgedega vegetatiivsel teel; ka mõnede puude liigid, mil on vähene seemnesaak või lühike idanemisvõime vältus, paljundatakse samal viisil. Vegetatiivset paljundamist tarvitatakse veel siis, kui seemneid pole kustki võimalik saada ning selle tõttu tahtes või tahtmata tuleb pöörduda vegeta-

tiivsele paljundamisele. Metsakasvatases tarvitatakse eelnimetatud paljundamist üldiselt vähe, välja arvatud paju kasvatamine, kus see on laialt aset leidnud. Vegetatiivne paljundamine teostatakse peaaesjaliselt ilutaimede kasvatamise juures. Sagedaimini tarvitatav vegetatiivse paljundamise viis on paljundamine pistikuina. Viimasteks nimetatakse kasvavalt puutaimelt lõigatud osi, nagu: oksi (okspistikud), vör-

JÕGEVA metskonna ametnike koosseis 1934. a.

seid (rohelistes pistikud), tüve- ja juureosi (juurpistikud).

Pistikute lõikamine sünnib varakevadel enne pungade puhkemist või ka sügisel pärast lehtede langemist. Kevaldel lõigatud pistikuid on kõige parem hoida kuni istutamiseni vilus ruumis, alumised otsad paigutatud vette. Sügisel lõigatakse harilikult pikad oksad, kuid lühikesteks pistikuteks jaotatakse need alles istutusmomendil. Lõigatud oksad kaetakse talveks mullaga, hoides neid sellases seisukorras kuni kevadeni. Pistikud lõigatakse terava otsaga, umbes 30 sm pikkused, mitmesuguses jämeduses (1,5—3,0 sm ja jämedamad). On teada, et kui pistikul on juured veel arenemata, siis saab ta tarvisminevat niiskust ja toitained alumise lõike kaudu. Seepärast lõigatakse pistiku ots ikka viltu, et sellega suurendada lõikepinda. Lõige ise tuleb teha siledalt, et see maasse pandult ühineks tihedasti mullaga, millest pistikud saavad vett, mis on nende juurdumisele tarviline. Pistikute istutamine on väga lihtne. Varakevadel istutatakse lõigatud pistikud peenardele istutuspulga abil ridadele. Enne istutamist tuleb oma tähelepanu pöörda sellele, et pistiku alumine ots ei oleks närtsinud, mispärast istutamisel tingimata tuleb vana alumist lõiget terava noaga värskendada. Alumine lõige tehakse otse alumise punnga alt, kuna pealmine on veidi ülalpool pealmist punnga. Pistikud asetatakse alumise otsaga maasse, sügavusega kuni 20 sm, s. o. $\frac{2}{3}$ pistiku pikkusest peaks olema maa sees. Selle juures tuleb hoolitseda, et alumine pung oleks maapinnal. Pistikuid ei tohi kõva maa sisse torgata, sest sel juhul võib rikkuda koort, mille tõttu istutatud pistik ei juurdu ning kuivab ära. Istutuspulgade abil võib kiiresti ja täiesti rahuldavalt viia läbi pistikute istutamise. Pulk torgatakse nõutava sügavuseni ja selle auku paigutatakse pistik, hoides seda parajas kõrguses. Pärast seda torgatakse pulka mõne sentimeetri kaugusel august maa sisse ja vastupidise liigutusega, käepidet pistiku poole vajutades, kinnitatakse mullaga. Kui pistikud istutati peenardele, siis on peenraid kasulik katta mädanenud sõnnikuga.

Üleskutse

Voltveti metsakooli endisile õpetajatele ja lõpetajatele.

Teatavasti möödub 1. mail 1935. a. kümme aastat Voltveti metsakooli asutamise eest. Nimetatud päeva puhul on kavatsus ka laiemaid ringe tutvustada Voltveti metsakooli elu ja oluga ning anda ühtlasi läbilõige meie noorema metsameeste pere tööst ja tegevusest. Selleks kavatakse toimetada „Eesti Metsa“ juunikuu-number metsakooli erinumbrina, paigutades sellesse numbrisse kirjutusi praegusilt ja endisilt õpetajailt ja õpilasilt. Eeltoodu teostamiseks palub Voltveti metsakool endisi õpetajaid ja õpilasi, kel on kogutud mälestusi metsakooli päevilt, samuti kogemusi tegelikus elus, need panna kirja ja saata hiljemalt 1. maiks s. a. Voltveti metsakooli juhatajale.

Elavale ja sisukale kaastööle loodab

Alfr. Auksmann,
Voltveti metsakooli juhataja.

12. III 35.

Sõnnik mõjub, esiteks, kui väetis ja, teiseks, takistab vee aurumist. Pistikute hooldamine seisab selles, et maa hoida ühetasaselt niiske, mispärast tuleb peenraid tihti kasta kuni pistikute juurdumiseni.

Teine vegetatiivne paljundamisviis on paindokstega. Seda paljundusviisi tarvitatakse vähem kui esimest. Puutaimed, mida soovitakse paljundada paindokste kaudu, paigutatakse peenardele suure vaheruumiga ja kahe aasta pärast lõigatakse nende tüved maapinna ligidalt ära, sellega soodustades kännult võrsete ajamist. Kui võrsed on tekkinud, siis painutatakse nad radikaalsihis ja kaetakse mullaga, nii et latv oleks ülespoole pöördud. Võrsed kinnitatakse maa külge harulistest oksatest tehtud puukonksuga. 1 aasta pärast, s. o. teisel sügisel, eraldatakse juurdunud paindoksad emapuust ja istutatakse ümber teisele kohale, hästi kohendatud maasse. Mõned põõsad pal-

jundatakse paindokste kaudu tüvelt raiumata.

Kolmas vegetatiivse paljundamise viis on juurpistikutega paljundamine. Selleks lõigatakse peened noored juured osadesse ja kaevetakse umbes

4 sm sügavasse maasse. Seal kasvavad võrsed, mis istutatakse ümber.

Allpool toodud tabelis nimetame puutaimi, milliseid võib kergesti paljundada vegetatiivsel teel:

Pistikuina	Paindokste kaudu	Juurpistikutega	Põõsaste jaot. teel
Jugapuu	Jalakas	Haab	Jasmiin
Kibuvits	Jugapuu	Hõbepuu	Lumimari
Kontpuu	Karumari	Kirsipuu	Põõsasenelas
Must leedripuu.	Villane lodjapuu	Okaspaju	Põõsasmaran
Liguster	Metsviinapuu	Paakspuu	Sirel
Villane lodjapuu	Mooruspuu	Hõbepappel	
Lumimari	Okaspaju	Sirel	
Läätspuu	Paakspuu	Kuradipuu	
Metsviinapuu	Punane sõstar	Kreegipuu	
Mooruspuu	Viirpuu	Valge lepp	
Paju	Sarapuu		
Pappel	Pärn		
Pukspuu			
Põõsasenelas			
Sajakoorne puu			
Must sõstar			
Toomingas			

Metsade tragöödia Gorodenko metskonna piirides.

K. Alberg.

Ida-Virumaad on seni loetud metsarikkaimaks meie kodumaal. See vaade ei pea enam paika. Paremad metsad on viimase 15 aasta jooksul raiutud maha ja metsa pindala on palju vähenenud.

Allpool käsitletes üksikasjaliselt selle põhjusi Gorodenko metskonnas lubatagu enne tutvustada üldise olukorraga ja elutingimustega Narva jõe ülemjooksul.

Nagu lähuvad lahku eestlase ja venelase iseloomud, nii on ka erinevusi nende ühiskondlikes korraldusis. Veel hiljuti oli maaomanikuks mitte üksik vene talupoeg, vaid külakogukond. Pererkonnale anti maad kasutamiseks vastavalt hingede arvule, sellest ka nimevus hingemaa (надел).

Iseloomulikud on vene külad. Elumajad on asetatud tihedasti üksteise kõrvale, kuna põllud väikeste lappidena sagedi asetsevad 3—4 kilom. kaugusel.

Maapind on üldiselt vilets. Domineerivad kerged liivamaad ja ainult vihma-aastail ning tubli väetuse korral on loota põldudelt rahuldavat saaki. Sellele vastavalt moodustabki enamusseltsi puiestikes mänd. Rohkesti leidub soid ja rabu.

Metskonna piiridesse kuulub täieliselt Skarjatina vald, suurem osa Vasknarva ja osa Kose vallast. Kuna kokkuvõtteid on kergem teha valdade järgi, siis eespool leiavad käsitlemist Skarjatina ja Vasknarva vallad täies ulatuses, milliste piirid ühtuvad Gorodenko riigimaade ringkonnaga. Kose valla alla kuuluv metskonna osa on jäetud välja, selle asemel figureerib Vasknarva valla järele olev Kivinõmme metskonna riigimets.

Ajajärk enne maaseaduse laiendamist Narva jõe taguste maa-alade peale.

10. okt. 1919 vastuvõetud maaseadus

ei olnud maksev Narva jõe taguste maade kohta. See asjaolu muutus sealsetele metsadele saatuslikuks. Metsaomanikud kindlasti ette nähes nende omanduse peatset võõrandamist püüdsid raiuda, mis raiuda andis. Üksi Gromovi metsadest on kogutud andmete järgi 3 aasta jooksul raiutud välja ligi 12.000 k.-s. Selle juures tuleb võtta arvesse, et raiuti vaid väärtuslikku materjali, puude halvem osa, alarinne ja lehtpuud jäeti enamasti jalale. Kohalike elanike jutu järgi on praeguses Taganarva metsandikus olemasolevad metsad säilinud vaid seetõttu, et polnud saada rohkem töölisi, kuna kõik kohapealsed töövõimelised isikud olid juba rakendatud metsatöödele. Hävitustöö kutsus esile kohalikus elanikkonnas meelepaha ning nurina. Ajalehtede kaudu sai asi üldiselt teatavaks ja osalt ka see asjaolu aitas kaasa, et 29. juunil 1922. a. võeti vastu maaseaduse laiendamise seadus Narva jõe taguste ja Petserimaa maa-alade peale. Kuid kestis veel terve aasta, enne kui vabariigi valitsus kinnitas (25. VII 1923) nimetatud seaduse elluviimise määruse, mille järele alles metsad riigistati lõplikult. Viivituse tagajärjel oli suurem osa piiriäärseid metsi purustatud.

Virumaa riigimaade XII ringkonna valitseja oma kirjas nr. 1083 — 18. XII 1924. a. kohapealse olukorra kirjeldamisel ütleb muuseas: „Naroova tagused metsad, mis 1922. a. seaduse alusel võõrandatud, on endiste omanike poolt nii palju, kui aga võimalust oli, maha raiutud. Esimestel aastakümnetel neist met-

sadest riik tulu ei saa. Sellepärast oleks otstarbekohane määrata planeerimise alla suuremal määral metsa ja planeeritud krundid välja anda uudismaade harijatele.“

Planeerimine.

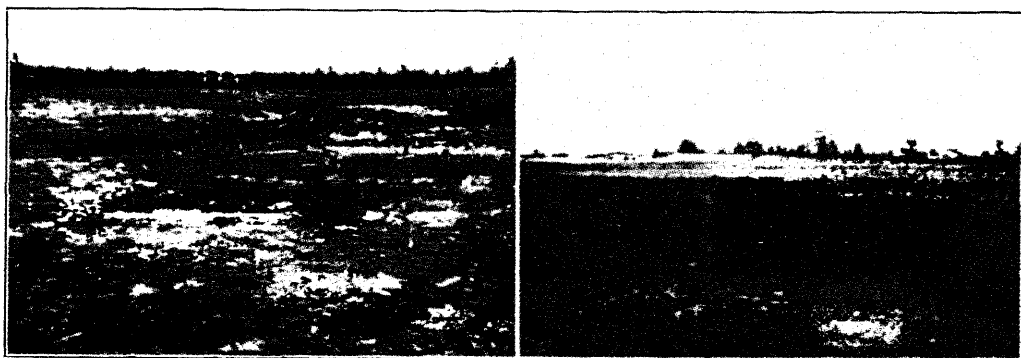
Ametliku aruande järgi on metskonnas 1. aprilliks 1934. a. planeeritud riigimaid 9500,59 ha. Sellest on teiskordselt ümber planeeritud 100,20 ha. Pärast 1. aprilli on 1934. a. jooksul planeerimise korras maad välja antud 276,44 ha. Kokku on 1. I 1935. a. riigimaid ära antud 9676,83 ha. Maakorralduse komisjoni protokollide järgi sisaldab viimane: põldu 575,87 ha, niitu 2335,76 ha, karjamaad 2050,32 ha, metsa 3068,31 ha, sood ja raba 1341,51 ha, muud maad 305,06 ha. See jaotus ei ole aga päris õige. Maamõõtjad on raieistikud, noorendikud ja tugevasti läbiraiutud metsaosad märkinud karjamaana. Kogutud andmete järgi leidis planeeritud osas endisi karjamaid vaid 500 ha ümber, ülejäänud on olnud põliselt mets. Samuti on soode ja rabade hulka arvatud mitmel juhul endist metsamaad (soostunud V bon. raieistikud). Seega on tegelikult endist metsa planeeritud ümarguselt 4700 ha.

Tähendatud maa-ala, peale väheste erandite, enam metsa hulka ei tule arvata. Juurelõigete ja uudiskohtade metsast $\frac{4}{5}$ on likvideerinud riik (käesoleval talvel raiutakse viimased osad), ülejäänud $\frac{1}{5}$, asunduse ja renditalude metsad, on krundikasutajad ise raiunud ära või need müünud edasi metsa-

Skarjatina parv Narva jõel. Foto 1934.

Kuninga küla metsamaale rajatud uudiskrundid. Eespool heledam liiv, tagapool Narva jõgi. Foto 1934.

Zaborovje küla mets pärast jagamist. Heledamad laigud — liiv. Foto 1934.

Zagrivje küla mahajäetud põld. Vasakul on näha tuiskliiva-moodustusi, paremal üksikud puud on maharaiumiseks ära märgitud. Foto 1934.

kaupmeestele. Raiekõlvulist metsa siin igatahes enam ei ole. Eriti tuleb veel võtta arvesse, et paljudel on metsa eest Maapangale tasumata. 1934. a. jooksul avastati metskonnas ligi 80 säärast juhtumit, ja on kindel, et pangal ei lähe korda kõiki võlgu sisse nõuda.

1934. a. kogutud andmete järgi on metskonna piirides pärast sõda uudsimaad üles haritud kokku mitte üle 300 ha. Andmed põhjenevad peamiselt talupidajate suulisel seletusel ja metsaametnike paiklikel ülevaatusil. Muidugi niidetakse väga sageli kändude ja võsa vahelt, kuid seda ei saa veel lugeda põllumajanduslikuks kultuurmaaks.

Et uudismaaks väljaantud alast kõigest säärane murdosa on üles haritud, seda on põhjustanud peale muu järgmised asjaolud:

1) suurem osa planeeritud maid ei ole ülesharimiseks kõlvulised, on liivakünkad ja seljandikud ning paksu turbakorrage maad, mille ülesharimine end ei tasu;

2) maad asuvad kohalike eriolude tõttu krundikasutaja elukohast liiga kaugel.

Viimane on maksev eriti juurelõigete kohta. Harilikuks nähtuseks on, et juurelõige asub 4—5 km peakohast eemal, kuid tuleb ette, et isegi 10 ja rohkem kilomeetreid. Sageli asuvad need soode taga, kuhu hobusega pääseb vaid talvel.

Pinnase kõlvulisus põllukultuuriks pole planeerimise juures nähtavasti olnud kuigi mõduandev ja maakorralduse komisjoni alatise liikme „planeerimise põhjendusi“ figureerib tihti

järgmine lause: „Et Narva jõe piirkonnas on paljude külade põllumaad rajatud tuiskavale liivale, paremate maade puudusel, siis ei tule ka käesoleval juhtumil maa halvale boniteetsusele olulist tähtsust anda.“

Endiste talumetsade seisukord.

Vallavalitsuste andmeil peab olema endisi talumetsi Skarjatina vallas 1963,8 ha ja Vasknarva vallas 1045,5 ha. Esimeses moodustasid suurema osa külakogukonna metsad, kuna ülejäänud olid n. n. puustused, üksikute külameeste poolt juureostetud metsad, mida hingemaade hulka ei arvatud. Külade ühismetsi Vasknarva vallas oli võrdlemisi vähe.

Paralleelselt riigimaade korraldamisega ettevõetud kogukonna maade kruntimine 4. märtsil 1926. a. antud maakorralduse seaduse alusel jõuab ka lõpukorrale. Samuti nagu Petserimaal (Ed. Eslas, Petserimaa metsade seisukorrast, „Eesti Mets“ nr. 1 — 1934. a.) on tekkinud ka Narva jõe ääres jaotatud ühismetsade asemele lõpmatud kändustikud. Kuna kõigile taheti anda jagamise juures oma osa, mets sattus aga üksikutesse kruntidesse, siis külakogukonna otsusel jagati see omavahel ära ja võõrasse krunti jäänud puud tuli lihtsalt ära koristada määratud tähtajaks.

Sageli pole fikseeritud jagatavate puude alammõõtu ja raiumisele kuuluvad seega kõik puud, vaatamata jämedusele. Esineb juhtumeid, kus maha on raiutud 10—20 a. vanused elujõu-

lised männinoorendikud, kust peale haguude sai mõne üksiku teiba. Leidub üksikuid, kes seisid vastu säärasele metsa hävitamisele, kuid need jäid hüüdjaks hääleks kõrves. Enamuse taga seisis maakorraldaja ja viimane tunnistas tähendatud jaotusviisi kõige kohasemaks. Metsavalitsust on korduvalt palutud tõkestada sellast teguviisi. Ühel juhul, et siiski säilitada ilusamat metsatukka, on pöördutud riigimaade ja metsade valitsuse poole palvega tunnistada see kaitsemetsaks, kuid ka siin polnud võimalik palvet rahuldada, sest see ei vastanud M. S. § 5 nõudeile.

Ka teised talumetsad on möödunud kriisiaastail raskesti kannatanud. Tarbemetsa on jäetud jalule igatahes ainult üksikute peremeeste poolt. Kuna metsauuenduse eest keegi vähimatki ei hoolitse, ent loomulik uuendus teostub vaid kohati, siis talumetsad jätavad praegu üldiselt väga kurva mulje. Umbkaudse arvestuse järgi vähemalt 50% eespool toodud end. talumetsade kogupinnast tuleks kustutada metsade arvelt.

Riigimetsade seisukord.

(Üksikasjaline olukorra kirjeldamine viiks siin pikale ja ruumipuudusel peab piirduma kõige olulisemaga.) On vastuvaidlematu tõsiasi, et säilinud riigimetsades viimase 15 aasta jooksul siiski on olnud ülekasutus. Seda põhjusel, et aasta kasutusnormi määramisel ei

ole arvestatud edaspidiseid äraplaneerimisi. 1927. a. täiskorraldus määras Gorodenko metskonna (Gorodenko ja Taganarva metsandikud) aasta raielangisuuruseks 86,0 ha. Planeerimiste ja teiste üleandmiste tagajärjel vähendati 1931. a. raielank 80,5 ha ja 1934. a. — 58,1 ha peale. Kuna selle aja sees raielank täies suuruses on aetud välja olemasolevast riigimetsast (ainult 3,6 ha planeeritud osast), siis on selge, et ülekasutus võrdub tegeliku raiumise ja praegustes piirides normaallangi suuruse (58,1 ha) vahele. Viimase 5 aasta kohta (1929.—1933. a.) teeb see välja 124,9 ha, rääkimata ajajärgust enne metsakorralduse läbiviimist, millal raielank oli veel suurem. Pealeselle on metsapind vähenenud suurte metsapõlemiste tagajärjel (pärast 1927. aastat), mida pole arvestatud raienormi vähendamisel.

Tulemused.

Skarjatina valla üldsuurus ametlike andmete järgi peab olema 16.972,83 ha, sellest metsa 5605,4 ha ehk 29,5%. Elanikke vallas 3600; seega elaniku kohta metsa 1,55 ha. Vasknarva valla üldsuurus 28.843,72 ha, sellest metsa 9463,8 ha ehk 32,8%. Elanikke vallas 3200; elaniku kohta metsa 2,95 ha. Need andmed on saadud vallavalitsusist ja pinna suurused rajanevad 1933. a. katastri-ameti kokkuvõttele.

Eeldades, et kõik raiestikud ja põlendikud on metsastunud, peaks olema riigimetsade

Vasemal:

Liivaluude Peipsi ääres.
Kõrgus 8 m.

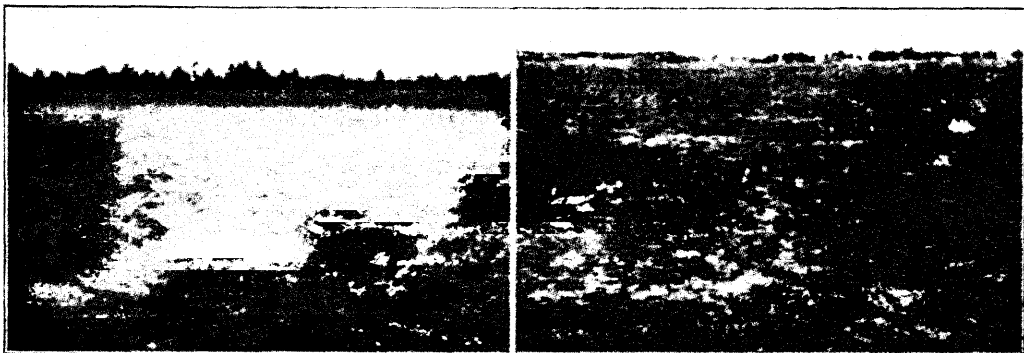
*

Parimal:

Kaitsemets Peipsi kaldal.
Männid tuiskliivaga
maetud.

Foto 1927.

Endine III bon. männik 10 aastat pärast raiumist. Juurelõige Vihtisbi maadest Jaama küla taludele. Soostub. Foto 1934.

Radoveli küla mets pärast maade kruntimist. Pildil heledamate laikudena näha paljastunud liiv. Foto 1934.

gimetsa Skarjatina vallas 2347,3 ha ja Vasknarva vallas 6648,1 ha. Tegelik metsapind on aga vähem, sest kaugeltki mitte kõiki raiestikke ei lähe korda uuesti metsastada. V bon. soostunud männikuist pärast paljasraiet tuleb paratamatult umb. 50% arvata juba rabade hulka.

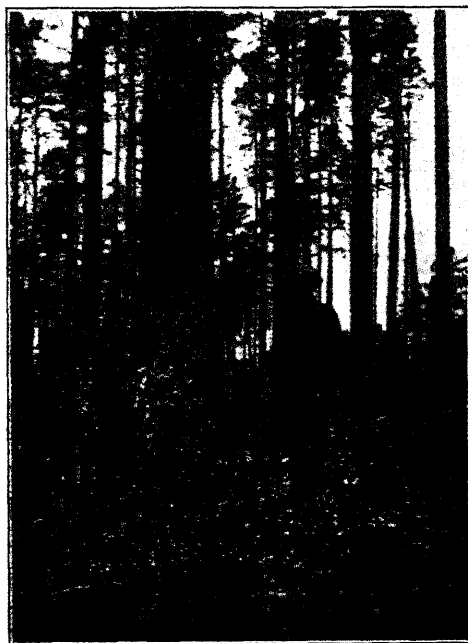
Metsaga kaetud pinda kokku on tegelikult Skarjatina vallas umb. 3000 ha ja Vasknarva vallas umb. 6200 ha, mis teeb välja esimeses 18% üldpinnast ja 0,8 ha elaniku kohta, viimasest 21% üldpinnast ja 1,9 ha elaniku kohta.

Eelolevast aastast peale Taganarva metsandiku osas (Skarjatina v.) metskond ei suuda enam kohalikku elanikonda varustada tarbematerjaliga. See jääb edaspidigi nii. Elanikud on sunnitud ehitusmaterjali vedama siitpoolt Narva jõge, kohati 25 km kauguselt. Metsatöö, mis viimase 15 aasta jooksul oli kohapeal rahva peatuluallikaks, tulevikus ei oma enam tähtsust.

Maareform üldjoontes on kahtlemata mõjunud positiivselt. Kogukonnamaade kruntimine küll ei viinud vene talupoega külast välja oma krundile, tema põld, heinamaa ja karjamaa asetsevad endiselt lahus eluaseme kohast, kuid elutingimused võrreldes endisega on tal hoopis lähedamad. Samuti võimaldavad äraelamist endisele kultuurmaale rajatud asunduse krundid. Kellele aga viimasest ei jatkunud ja kes olid sunnitud leppima metsamaa juurelõike või uudiskrundiga, nende olukord pole paranenud. Nii mitmedki algasid kohe uudismaa ülesharimisega, kuid pärast mõningaid kogemusi on suurem osa sel-

lest loobunud. Endist metsa heal juhtumil kasutatakse karjamaana. Viletsa pinnase tõttu seisavad aga ka suured alad hoopis otstarbeta.

Venelane rändab jälle mujale tööd otsima. Ta tegi seda varemgi, kuid töötasu kuulus siis talle endale, kuna tal ei olnud kohustusi. Nüüd on maa eest aastamaksud tasumata, ehituslaen ära raisatud, mets enne selle väljaostmist edasi müüdnud. Töö leidmisel paneb politsei palga kohe aresti alla. On

Endine Gorodenko metsandiku kv. 101. Bon III, tagav. 350 tm pro ha. Planeeritud 5 km eemal asuva Permisküla taludele juurelõikeks. Praegu raiestik. Foto 1927.

arusaadav, et säärane inimene ei ole rahul ei endaga ega maksva korraga. Maareform viidi läbi, et parandada elanike elujärge, sellega seoses paratamatult hävitati metsad. Nüüd, kus metsapuudus on käega katsutav, kui suurem osa elanikkonnast on riigi võlglast, vaadatakse asjale teise pilguga. Samad kodanikud, kes kõige energilisemalt nõudsid metsade planeerimist, on praegu selle teravaimad arvustajad. Eriti ilmnis rahva meeleolu metsapäevadel 1934. a. kevadel.

Kohustus tuleviku vastu.

Nagu eelpool nägime, on metsa pindala katastroofiliselt vähenenud ja ametlikud andmed metsade suuruse kohta ei ole kaugeltki enam õiged. Vajadus metsa kasvatada ja hoida — seda väljendab küllalt hästi uus metsaseadus. Kuid seadusest üksi on vähe. Ei aita ka midagi üldsõnaline propaganda ja metsapäevad, kui tegelikkus räägib teist keelt. Rahvas ei usu meid.

Gorodenko metskonna piirides ootab metsamist ligi 3000 ha. Selle ala muutmise põllumajanduslikuks kultuurmaaks on utopia! Kahtlejad tulgu kohale ja nad veenduvad selles otsekohe.

Kõikidel aladel meie riiklikus elus on märgata tervenemist. Ei ole kahtlust, et metsaga on väga palju patustatud. Neis on leidnud aset kurbmäng, mille tagajärjed ilmnevad alles tulevikus. Ja see asjaolu kohustab.

Esijoones, kohalikes oludes, tuleks riigile võtta tagasi need planeerimise korras väljaantud metsamaad, mis oma asendilt võimaldavad liitmist riigimet-

saga ja omanike poolt vabatahtlikult tagasi antakse. Riik võtaks üle maa-kohal lasuvad võlad (maaostu- ja metsavõlg), kultiveeriks selle harilikus korras ja arvaks jälle riigimetsade hulka. Esialgu on tagasiandmise ettepanekuga esinenud vaid üksikud, kuid niipea kui saab üldiselt teatavaks selle mooduse teostatavus, leidub küllalt isikuid, kes rahulikult annavad ära kannustiku.

Teiseks tuleks kohaldada M. S. § 45 nende maaomanike peale, kelle kruntides leidub ülesharimata raiestikke ja teisi legendikke, mis on kõlvulised vaid metsakasvatamiseks. Peamiselt on siin mõeldud kergeid liivamaid. Viimaste kultiveerimine osutub võrdlemisi lihtsaks, sest pindkate peaaegu puudub. Kohati on karta isegi tuiskliiva tekkimist.

Nüüd tuleb appi propaganda, riik määrab rahalist toetust ja annab tasuta seemned. Juba mõne aasta pärast on märgata edu. Muidugi ei tohi metsastamise nõudmistes liialdada ja siin peab talitama äärmiselt tagasihoidlikult.

Raskem on seal, kus, olenevalt pinnasest (kanarbikunõmmed ja paksu turbakihiga maad), kultiveerimine on seoses suure töökuluga. Maaomanikest ei saa sellaste alade metsastajaid. Võibolla ei olegi teist võimalust kui säärase maade riigistamine ja liitmine riigimetsaga. See jäägu aga viimseks abinõuks. Esialgu on käepärast teisi vahendeid, mille abil läheb korda parandada tehtud väärsamme ja anda tagasi rahvale usk meie tahtesse — kindlustada järeltulijate heaolu.

Metsakalmistu.

J. Port.

Kalmistu on r a h u p a i k, kuhu inimekeha maine osa asetatakse viimsele puhkusele. Jõudnud kord kalmistule, kaovad kõik maise maailma sotsiaalsed vahed, ja siin nii rikas kui ka vaene muutub ühtviisi mullaks. R a h u j a ü h t l u s — need on kaks juhtivat algmõtet, mis valitsevad kalmistul ja missuguste kohaselt tulekski korraldada kalmistuid.

Tavalisil kalmistuil ei märka me aga ei ühe ega teise põhinõude täitmist — ei väliselt, vormiliselt, ega ka seesmiselt — ideeliselt. Puudub väline looduslik rahu ja vaikus, kuna kalmistud asetsevad enamasti lagedal ega ole nad piiratud kaitsepuudega tuulte ja tormide eest. Samuti leidub siin sisemist ühtlust ja rahu (esteetiliselt rahulikkust)

korraldamises väga harva. Enamasti püütakse säilitada sotsiaalset erinevust ka pärast surma, sest mille muuga võiks seletada inimeste püüdu ehitada kadunute kalmudele kõrgeid, säravaid ja võimalikult kaugele paistvaid kalmumärke, mille muuga põhjustada matuseplatside eraldamist üksteisest kivimüüridega ja tugevate, sageli teravatipuliste raudadadega? Ja miks muidu püütakse kirjutada kadunu nime mälestusmärkidele kiirgavate kuldtähtedega? Püütakse üksteise võidu korraldada ja kaunistada matusepaiku ja kalme võimalikult originaalselt, isemoodi, ja nii, et ei leiduks kogu kalmistul ühtki tema sarnast. Ja kui üht matuseplatsi kaunistavad okaspuud, siis teine plats seal kõrval kaunistatakse juba tingimata lehtpuudega. Püütakse ületada üksteist kalmumärkide suuruse, toreduse ja hinnaga, püütakse rõhutada oma erinevust ja enamasti võltsi ning asjatundmatut maitset. Kõige selle tagajärjel on kalmistuilt kadunud täieliselt seesmine ühtlus ja rahu. Ei leidu kusagil mujal rohkem üksteisele vastukäivat, erinevat ja vasturääkivat, kusagil rohkem rahutust ja ebakooskõla ning ebahütlust kui kalmistuil.

Veel üks priiskav joon esineb meie kalmistuil, mis samuti muudab nad liig kirjuks ja täiskuhjatuiks: see on liig rohke ristide ja mälestusmärkide arv. Piisaks ju täieliselt ühest mälestusmärgist perekonna-kalmistul kõigile siia maetavaile, kusjuures igale kalmule võiks ju veel asetada erinimetahvli.

Välismaa tänapäeva kalmistuil ongi kõik eelmainitud nõuded ühtluse ja rahu suhtes seadusandlikul teel pandud maksma. Siin pole lubatud kalme kaunistada oma tahte ja maitse järgi, vaid siia võib püstitada mälestusmärke, istutada ilupõõsaid (suuri puid istutab ainult kalmistu valitsus üldiste põhimõtete ja plaani kohaselt) ja läbi viia kalmude korraldamist ja kaunistamist ainult kalmistut korraldava komisjoni nõusolekul. Kalmumärgid üldnõude kohaselt peavad igas kalmistu osakonnas olema stiililt, materjaalilt, üldkujult ja kõrguselt ühtlased ega või ületada ilma eriloata 1.60 m. Nii on omandanud kalmistud jälle selle ilme, mis neil oli va-

nasti, s. o. ideelise ühtluse ja rahu: kalmistud on saanud jälle rahupaigaks.

Ka meilgi tuleks hakata toimetama eelmainitud põhimõtete kohaselt.

*

Sümpaatseimaid tänapäeva kalmistutüüpe on n. n. metsakalmistud, s. o. kalmistud, mis on paigutatud sügavasse, suure ja vaiksesse metsa. Pole ju kusagil looduses suuremat rahu ja vaikust kui metsas, põlises metsas. Kui see mets koosneb ühestainsast puuliigist, siis võib metsakalmistul kerge vaevaga saavutada ühtlust ja rahulikkust taimestiku poolest, viies läbi kalmude kaunistamist ainult metsaga kooskõlalise taimematerjaali abil. Üldiselt eelistatakse metsakalmistute rajamisel okasmetsa, kuna seal just talvel külmaga valitseb meeldiv rahu. Kuid meeolult on kuusik männikust märksa erinev: kuusik — tõsine, tume, vahest liig süngegi, vastab gootistiilsele protestantlikule kirikule, männik — valguserikas, kergem ja rõõmsam. Kuid võiks ju metsakalmistuid asutada ka lehtmetsa, näit. kaasikusse, tammikusse, mis suvisel poolaastal on meeolurikkad ja kaunid.

Kuna metsakalmistute rajamisel on metsameestel ütelda oma kaaluv sõna, ja kuna nad sellaste kalmistute asutamisele ning korraldamisele võivad mõjuvalt aidata kaasa, siis tahangi siin lühidalt puudutada neid küsimusi, mida tuleb pidada silmas metsakalmistute asutamisel. Ma teen seda ühe tegelikult asutamisel oleva metsakalmistu plaani alusel.

1. Metsakalmistu peab ilmeltpüsima rahuliku metsana. Seega peab olemasolev mets jääma — metsana — ja teda tuleb raiuda ainult: a) teede kohtadelt ja b) käärukaupa teede äärest matmispaikade jaoks. c) Tarbekorral tuleb metsaalust puhastada pöösastest ja alametsast. Raiet tuleb toimetada teede kohal korraga terves ulatuses plaani järgi; matusepaikade tarbeks võib raiet viia läbi ka osade kaupa, kusjuures pärast raiete läbiviimist tuleb kaaluda üles kannud ja maapind tasandada. d) Matuseplatside kohale võib üksikuid nägusamaid puid jätta alles.

Antsla metsakalmistu, mille plaan

siin toodud, on asutatud umb. 2 km kaugusele alevist 45—50-a. ilusasse kuiva riigimetsa. Mets koosneb mändidest, mille hulgas leidub üksikuid lehiseid. Kalmistut piirab igast küljest peaaegu samasugune männik üsna laias ulatuses. Maanteest on kalmistu ca 200 m eemal.

2. Teederajamine. Teederajamine tuleb viia läbi nii, et teed püsiksid võimalikult tasaseina, s. o. rööbiti samakõrguste joontega. Peateed ei või olla alla 5 m laiad. On maapind ebatasane, võivad teed olla — maapinna plastika kohaselt — kõverad, kuid mõningad peateed tuleb — praktilise liikumise otstarbekuse mõttes — rajada siiski sirgeina. Antud plaanil on üks peatee, mis viib kõrgemale künka otsa asetatud kabeli juure, järsk ja varustatud treppidega.

3. Teede kaunistamine. Teede ristlemiskohtades ja mujal võivad tekkida punktid, mida on tarvis eriliselt tõsta välja ja sellekohaste puudega kaunistada. Kui siia tavalised metsapuud kas ei ulatu või ei suuda kõita küllaldaselt tähelepanu, siis tuleb nendesse kohtadesse istutada vastavaid ilupuid, mis on kooskõlas olemasoleva metsaga ja mis antud mullastikus võivad hästi kasvada.

Toodud plaanil oli tarvis juhtida vaa-det kabelile, mis asus kõrgeimal punktil. Kooskõlaliselt mändidega ja kruusaka maapinnasega palistati see tee lehistega (1), kuna madalamad teede nurgad ja ristlemispunktid tõsteti esile ühevärvilise nulu (*Abies concolor* var. *caesia*) (3) abil, kõrgemad ja kuivemad punktid siberi männi (*Pinus cembra*) (4) abil. Kalmistu väravate kõrvale paigutati siberi nulud (*Abies sibirica*) (2) nende kitsa sambakujulise välimuse tõttu. Kohati teede ääre veel hõbekuuski (*Picea pungens* var. *glauca*) (5), serbia kuuski (*Picea omorica*) (6) ja ilupuid (*Thuja occidentalis*) (7).

4. Kalmistu ehitused. Neist on paratamatult vajalised: a) kalmistuvahi maja (KVM), mis tuleb paigutada esimese peavärava ligidale, kust kalmistuvahti on kerge leida. Vahimajaga ühenduses võiks olla tükk aiamaad, esijoones lillede ja ilu-

puude kasvatamiseks, sest kalmistuvaht peab korraldama kalme ja kaunistama neid lilledega.

b) Kabel — tuleb paigutada kas hästi käepäraselt (järelkult ühe peavärava ligidale), hästi nähtavale (s. o. kõrgeimale) kohale või siis võimalikult kalmistu keskele. Missugune nõue võtta määravaks, ole-neb kalmistu üldilmest, pinnakujust jne.

Antsla kalmistul kabeli koha määramise põhjustasid kaks viimast: maapinna ehitus (kõrgeim koht) ja keskasend, kuna kalmistut kavatsetakse laiendada põhja suunas esialgu niisama suure maa-ala võrra kui plaanil märgitud, mil puhul kabel jääb enam-vähem keskele.

c) Kaevud. Neist tuleb eritella 1) joogiveekaevu — kalmistuvahi maja juures, mis peab olema hästi sügav ja kindlate raketega, et sinna ei pääseks raiskveed haudadest, kuhu sageli maetakse nakkushaigustesse surnuid; 2) valamisveekaevu (matmise pl. nr. 45 juures), mis võib olla madalam. Suurema kalmistu juures on kaevetarvis mitu.

d) Teised ehitused, nagu prügi-kastid, mis peavad olema peidetud pöösastega või hekkidega, istekohad jne., on kerged ja ühest paigast teise hõlpsasti ümberasetatavad.

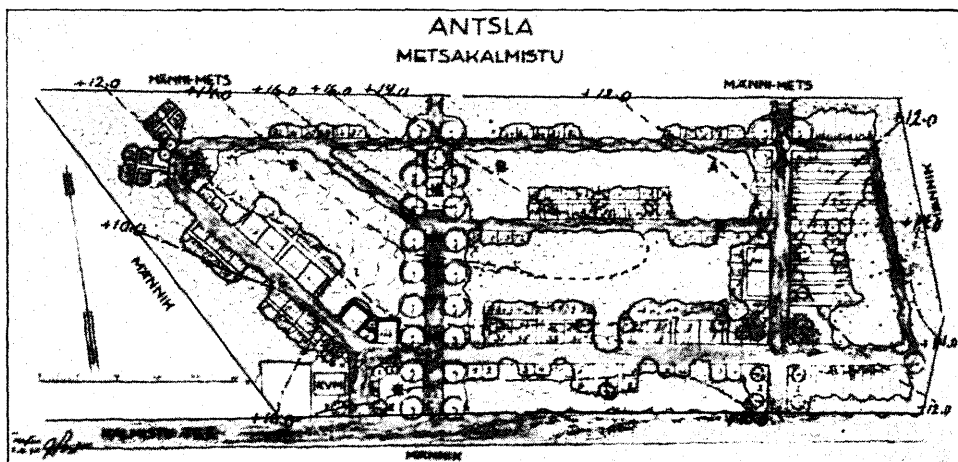
Erilist juhtlustamiskohta metsakalmistu ei vaja, sest kalmistupühade korral võiakse juhtlustada sobivas kohas metsa all.

5. Matuseplatsid. Tuleb eritella perekonnamatuseplatse reasmatmise kohast — mitte klassivahede mõttes, vaid otstarbekohase ning ühtlase ilmega kalmistu korraldamise pärast. Kuna perekonnamatmisepaigad moodustavad oma ilmelt igauks omaette iseseisva lille-või iluaia, on reasmatmisel iga üksik kalm vaid lüli üheilmelisest kalmude reast.

Reasmatmisel tuleks kaks rida (2.0 või 2.20 m laiad) paigutada kõrvuti ja matta surnud peadega vastakuti. Teed — 0.50 m — asuksid seega mitte iga rea, vaid iga kahe rea vahel. Haua laius 0.70 m, seega platsi laius 0.30 m vahega reasmatmisel 1.0 m. Reasmatmise osakond on plaanil kalmistu idaosas (read a—ä ja A—L).

Perekonnamatmispaigad võivad suuruselt olla erinevad. Tuleb arvestada, et siin peale haua ruumi (1.80—1.90 × 0.70 m) vajatakse maad veel mälestusmärgi, ilupõsaste, hekkide, istepinkide, lillede jne. tarvis. Ühelt realt matmise puhul peab platsi laius olema 3.0 m, kahelt realt matmisel aga vähemalt 6.0 m, kuna pikkus võib olla mitmesugune, sest perekondade soovid on siin väga erinevad. Plaanil on perekondade matusepaigad näha rühmadena teede ääres 1—128.

A. Elusmaterjaaliga. Nagu eespool mainitud, ei või lubada suurte puude istutamist ei reashaudadele ega perekonnamatmisplatsidele, peale nende, mis on ette nähtud plaanil. Kõiksuured puud peab istutama kalmistu valitsus. Lisaks eelmainitud puudele teede ja väravate ääres tuleb täita ilupuudega lah-tisi lagedaid metsaservi, mis on tekkinud raideil, istutades nende äärtele kas sama liiki noori puid (antud juhul mäнди) või siis kujult

Au platsid. Matuseplatside rajamisel tuleks näha ette mõned aukohad — sobivas paigas — näiteks eriliselt tähtsate isikute (kangelased, kogukonna tähtsad tegelased, kirjanikud j. t.) matmiseks, kusjuures tuleb pidada silmas peale muu seda, et need kalmud oleksid kergesti ülesleitavad. (Toodud plaanil platsid: 7, 17/18, 19/20, 33/34, 35/36, 128, 127, 122, 121, 120, 119.)

Matmiskvartaalid — s. o. paljaksraiutud väljakud — ei või olla liig suured, et ei tekiks mulje nagu asuksid kalmud lagedal väljal metsa ääres, aga mitte metsas. Siin peab säilitama intiimsideme metsaga. Ja siin oleneb raieplatside, s. o. matmisväljakute, suurus alati metsa ja kalmistu enda suurusest: suurel kalmistul on matmisväljakud relatiivselt suuremad, vähemal aga vähemad.

6. Matmisplatside kaunistamine.

kooskõlalisi puid (näit. kuuskede puhul — nulge, pseudotsuugat, valget ja serbia kuuske, mäндide puhul — mägimäнди, siberi või austria mäнди, lehiseid jne.). Ka elupuud sobivad okaspuumetsa servale, samuti võib neid aga kasutada kalmude kaunistamiseks.

Ühtlase ilme saavutamiseks ja säilitamiseks tuleb okasmet-sakalmistul perekonnamatmispaiku kaunistada ainult okas- või igihaljaste puude ja põõsastega, lehtpuumetsakalmistuid jälle lehtpuudega. Erandid sellest reeglist on lubatud ainult valitud ja kaalutud mõõdukuse pii-rides. Nii võib ka okasmet-sakalmistuil üksikuil juhtumeil, koos näit. elupuudega ja põetud elupuuekkidega piiratud platsidel, kasvatada õitsvaid roose, sireleid, jasmiine, viirpuid (roosasid täidisõielisi), põõsasenelaid, läätspuid (leinavormi näit.) jne., kuid ikkagi nii, et need lehtpuud ja õitsvad põõsad

tunduksid mustrikirjadena tumerohelisel okaspuu-taustal ja et need värvid ja kirjade muutuks liigkarjuvaiks. Tuleb pidada silmas tasakaalukust ja mõõdukust.

Samadel põhimõtetel võib kasutada lehtmetsa-kalmistu kaunistamisel mõõdukalt ja ettevaatlikult okaspuid (vähemakasvulisi), näit. hõbekuuski, elupuid, aga ka igihaljaid põõsaid (mahoonia, pukspuu j. t.).

Erilist tähelepanu tuleb pöörda perekonna-matusepaikade piiramise küsimusele. Nagu eelpool mõõdamines mainitud, tuleb loobuda ebakultuursest ja ebaesteetilisest platside piiramisest raud-, puu- ja kiviaedadega (taradega). Loomad ei tohi pääseda kalmistule ja kultuurinimene ei peaks ju tungima hävitamise või tallamise eesmärgiga kalmudele. Kel aga sellane alaväärtuslik tahe peaks olema, seda ei takista ju ka ükski tõke. Nii siis kaitses ei ole platsidele piirdeid tarvis. Ilu mõttes on kõik surnud materjaal, eriti aga külm raud, järsus vastolus elava taimega. Kui tahata aga näit. üksikut matuseplatsi või — veel parem — tervet osakonda või rinnet mitme platsiga muuta ilu aiaks, intiiimseks kindlailmeliseks lilleaiaks, siis tuleb sellane erinev aed (olgu see siis kas üksik matuseplats või terve platside rinne) piirata ja ühes sellega eraldada kõigest muust, teiseilmelisest. Sellaseks piirdeks sobivad ainult kindlailmelised põetavad hekid või siis vabakujulised ilupõõsaste read — põõsastarad. Plaanil on elupuuehkega piiratud platsid 127 ja 128.

Okaspuuehke võib moodustada elupuust ja kuusest; igihaljaid ehke (madalaid) — mahooniast, pukspuust, ibeeriaast (*Iberis sempervirens*); lehtpuuehke — ligustrist, tuhkpust (*Cotoneaster lucida*, *acutifolia*, *pekinensis nigra*), viirpuust, põõsasenelast (*Spiraea chamaedryfolia*), sirelist j. t. Hekiga piiratud matmisplats tuleb muuta iluaiaks, kasutades selleks ilupõõsaid, muru ja lilli ning sellele lisaks surnud materjaali — kruusa, hauamärke, istepinke jne. Üksikasjali-

selt kõige selle juures peatuda pole siin võimalik. Mainiksin vaid kõige vajalikemat: kalmukünkad peab hoitama madalad, et nad ära ei kuivaks ja et neil võiks kasvatada lilli (mitte üle 15 sm kõrged); soovivat on kalmukünkaid aga üldse mitte moodustada, vaid hauakoht katta ühtlase tasase muruga, kuhu on lõigatud kalmude kohta vastavad avasused elavate lillede jaoks. Samuti võib muruga katta ka madalaid kalmukünkaid. Muruseemne segu valida vastavalt mullastiku ja valgustuse oludele.

13. Surnud materjaal. Peatume siin kõigepealt kalmu märkide juures. Neid võib valmistada kõige paremini looduslikust kivist (graniit, gneiss, dolomiit, Saaremaa lubjakivi) või kunstkivist. Nad ei tarvitse olla antud materjaalist sugugi mitte ainult ristikujulised, vaid ka igasuguste sammaste, plokkide ja postide kujulised, kuhu märgitakse perekonna nimi. Mälestusmärgi kaju ei tohi olla liig keeruline, vaid materjaali iseloomule vastavalt lihtne ja rahulik, väljatootamine aga korralik, kuid mitte poleeritud. Ainult tähed (võimalikult rahulik ladina tähestik) võivad olla lihvitud, kui tarvitatakse kõrgkirja; sügavkirja puhul nad olgu värvitud (vastavalt kivi üldtoonile), kuid mitte kullatud. Tavalise hauamärgi kõrgus ei tohiks ületada 1.60—1.80 m (välismaa normid) ja ainult erilised kunstitööd ja raidkujud võiksid olla kõrgemad. Igal matuseväljakul olgu mälestusmärgid ühest ja samast materjaalist, tähend. ka sama värvust, ning stiililt enam-vähem üht kindlat tüüpi, mis ei tähenda sugugi seda, et nad peaksid olema üksteisega päris sarnased.

Puust ristide ja mälestusmärkide iga on liig lühike. Reasmatuseplatsil tuleb neid aga kindlasti tarvitada, kusjuures tuleb aga nõuda, et nad enne õlivärviga üle värvitaks. Raudriste ja -märke, kuigi nad pole esteetiliselt suurt väärt, tarvitatakse meil liig ohtrasti. Tuleks olla siin tagasihoidlikum ning lubada vahest ehk ainult taotud rauast esemeid, kuna malmist valatiseid on haprad ja murduvad liig kergesti.

Muud surnud esemed. Kõigepealt ei tohiks lubada tarvitada haudade kaunistamiseks inetuid ja absurdseid plekist pärgi. Kui tahetakse kadunut mälestada, siis tehtaagu seda ainult elavate lilledega ja elavaist lilledest ning okstest pärgadega. Kadugu ühes sellega ka kalmistuilt äärmiselt inetud plekkpärgade hoidmise karbid. Ei sobi ristide ja kalmimärkide külge ka portselaa-näopildid ja muud labased metallist, puust ja kivist imitatsioonid. Enam kultuurilist ilutunnet ja maitset!

Üheks kõige inetumaks kalmude kaunistusvahendiks on kujunenud viimaseil aastakümneil tsemendist valatud kalmukastid, kuhu asetatakse muld ja istutatakse lilled. Need on maitsetuse tippsaavutused, mida ise-

gi looduse jõud (külm ja vesi) õnneks ei salli ja need üsna kiiresti hävitavad.

7. Kalmistu kodukord.

Kõiki eelmainitud nõudeid ei saa teostada muidu, kui tuleb asutada iga kalmistu juure vastav korraldav komisjon asjatundjaist, kes töötaks välja kalmistu kodukorra kalmistu tarvitajate, s. o. kasutajate ning külatajate, kohta. Selle kodukorra täitmist tuleb nõuda kõigilt, tema vajadust tuleb selgitada rahvale. Määruste väljapanek üksi kalmistu värava juure ei täida seda ülesannet ega ole kohane neid määrusi läbi suruda karistuste abil.

Kalmistud on olnud kõikide rahvaste kultuurisaavutusteks, peaksid seda olema ka meil. Vastava kultuurilise taseme saavutamiseks tuleb rahvast kultuuriliselt kasvatada.

Kooliaedade korrastamine ja sisustamine.

E. Lepp.

Kooliaedade korrastamise ja sisustamise küsimus on viimasel ajal kerkinud päevakorra tuliste tähtedega. Alguse selleks on annud HSM ringkiri, kus nõutakse, et koolid olgu 3 aasta vältel varustatud kooliaiaga. Kuna kooliaedade loomisel kooli juhatajaile ja õpetajaile peavad appi tõttama ka metsamehed, kui teadlikud töötajad taimekasvatuse alal, siis püüan järgnevates ridades puudutada kooliaia küsimust metsamehe vaatekohast, andes siinjuures samuti näpunäiteid õpetajaskonnale.

Mida kujutab ja peab pakkuma endast kooliaed? Kõigepealt peab ta võimaldama avada õpilaste silmi ja meeli suure looduse- raamatu jaoks. Kooliaeda võib ja peab kasutama koduloo, arvutuse, maateaduse, joonistamise, loodusloo jne. tundides. Materjaal, mis siia kogutud, peab olema õpetlik ja täitma kooli nõudeid.

Kui suur peab olema kooliaed, selle kohta on raske anda kindlat vastust, sest ka mõnel üksikul peenral on võimalik saavutada suuri, silmapaistvaid tulemusi. Ei ole tähtis maaala suurus, vaid käsitledava materjaali õige ja ajakohane valik ja selle õige käsitlemine.

HSM koolivalitsuse ringkirja alusel 18. X

34 (HSM Teataja nr. 14, 25. X 34) peaksid meie kooliaiad sisaldama: õpetaja aia, siseõue, mängumuru, puiestee (puistu!), lilleaia, ilumuru ja õppeaia. Kolme aasta möödumisel, see on 1937. aasta sügiseks, peavad koolid omama aiad, milledes leiduvad kõik eelpoolnimetatud osad. (Ringkirjas on loeteldud üksikasjaliselt, mida ja missugust tööd teatud aastaajal ja aastal teha.)

Koolimajade asukohaks peaks alati valima sääraseid mullastiku tingimusi, kus võiks kasvatada taimi ja kus oleks käepärast vesi, aga mitte kruusaauke, nagu see meil on sagedaseks nähtuseks. Kavandis toodud juhul on tegemist maa-alaga, mis pealmises pinnas omab 15—20 sm mulda, all on jäme kruus. Siin on tarviline tugev maaparandamine ja -väetamine, mis muidugi on läbiviidav seal, kus sõnnik on käepärast. Mineraalväetis ei aita — omab vähe huumust.

Asetseb kooliaed peale kruusaaugu veel lagedal, tuulte käes, varjata aed kõigepealt põhjapoolsest küljest kuuse elavaiaiga. Seda teha ka läänepoolse külje kaitseks, kust puhuvad alatised tuuled. Kuuseaia asemel võib siin olla ka mõni teine liik elavaid aedu: väi-

taja oma aeda ei istuta, seda kõike tehku ta kindla teadmise ja sihiga, et see on õpetlik. Kui koolil on rohkem kui üks õpetaja, jagada aed nii mitmesse ossa, kui mitu õpetajat on (või tähistada peenrad, puud jne.). Aias peaks olema ka puhkekoht laua-pingiga. Tahetakse tulla vastu kooliteenijale, siis võiks ka temal siin olla oma väike maalapike (kaval õpetaja aed hommikupoolisel küljel).

Siseõue ülesanne on puht-majapidamise otstarbe (kaval puudub) teenimine. Nii võiks koolimajal olla läheduses laut, kuur, kelder, ait, kaev jne. Need hooned, asetsedes koolimajast eemal, ja koolimaja vaheline maa anavad siseõue. Siseõu võib olla prügitatud või roheline (muru!). On hoonete vahel üle 15 m maad, võib siseõues tarvitada kaunistamiseks mõnesuguseid puid, mil majapidamises on tähtsus: vaher, saar, tamm, jalak, künnapuu jne. Kui õu ja vastav ruum selleks puudub, kasutada eelpoolnimetatud puid allee (teede, plangu ääre jne.) valmistamiseks, sest kõik nimetatud puud on I järgu alleepuud. Õige see viis küll ei ole, et puid alleesse paigutatakse segamini, sest üks nõuab rohkem valgust, teine vähem, kolmas kasvab kiiremini jne., kuid ruumi kasutamise ja õppe mõttes on see siiski soovitatav.

Kooliaias ei õpita mitte alati selle läbi, kuidas peab tegema, vaid teinekord annab palju paremat õpetust viis, kuidas ei tohi teha.

Välismaail leidub kooliaedu, kus on olemas vigade nurk (peenar, maa-ala).

Nüüd tekib küsimus, mis on tähtsam, kas töö- ja katseaed, iluaed jne. või mängumuru (kaval jooksumuru). Kahtlemata on linnakohas mängumurul suurem ülesanne kui maal. Maaoludes leidub peaaegu alati võimalust väljaspool koolimaa piire jooksuks. Järva-kandi koolimajal on võimalik veel kasutada peale jooksu-mängumuru suurt spordiväljakut, mis asetseb aia põhjapoolisel küljel, kohe jooksumuru taga.

Mänguväljakut võib piirata ilupuudega (kooli puistu), valides neid (ilupõõsad, okas- ja lehtpuud) kasutamise, lehe vormi, lehe värvi jne. järgi. Siin võib korraldada õpilastega taimebioloogilist kui ka morfoloogilist tööd.

Põõsad grupeerida nii, et oleks kindel asukoht varjus kasvavai: põldvaher, kontpuud, sajakoorne, liguster, kuslapuud, jasmiin, mage sõstar, leedripuud, enelad, lumemari jne., ja päikest, valgust nõudjail ilupõõsastel (peamiselt kõik õitsvad): läätspuud (kõlvulised var-

jus), forsüütiad, kerrik, kuldvihm, jasmiinid, roosid, enelad, sirelid jne.

Vähematele lastele ehitada liivakast, milles on võimalik mängida ja mida võib kasutada õppetöök (maateadus jne.) Sobivaimaks platside katteks on spordimuru, mil on võimalik joosta.

Üksikuid aia osi piirab ja lahutab elavaed.

Kooliaed peab olema eeskujuks ümbruses asetsevatele taluaedadele ja teenima ka ilunõudeid. Seepärast kooliaias ei tohiks puududa õilsamad ilupõõsad (väärastatud sirelid, viirpuud, roosid, aedhortensiad, lumepallid jne.), liaanid (lehtla ümber: amuuri viinapuu, klematis, tselastrus, tobiväät, aktiniidia jne.), veetaimed, millede asukohaks on lehtla lähem ümbrus (võib tarvitada kaevurõngast). Taimed selleks valida välja kas seisvatest või jooksvatest veekogudest (vesiroosid, jõgiputk, hundipurikad, konnarohi, kõõlusleht, lemmed jne.). Vastuvõetav oleks siin järgmine istutamisviis (paremini läbiviidav loomulike veekogude juures): kaldataimed poolenisti vees, vee all, lehed ja õied ainult vee pinnal ning vabalt ringi ujuvad. Basseinis võib saavutada eelpool kirjeldatud mulje puust kastidega (kui ei ole valmistatud selleks vastavaid anumaid või trepiastmeid betoonist), lastes ühed sügavamale kui teised.

Väike kiviaia-taimede kogu ei oleks ka ülearune. Seal, kus loomulikud maapinna vormid selleks puuduvad, need teha kunstlikult. Parimaks materjaliks on paas. Istutada taimed suuruse ja valgusenõudlikkuse järele (jänesekapsad, mägikellukad, mägimagunad, mägisibulad, mägijumikad, mägi-käökannus, hanerohud, kukeharjad, nelgid, igasugused kivirikud, liivateed, kannikesed jne.). Osa neist taimedest on leida meil metsikult, mida just peab kasutama esimeses järjekorras (mägisibulad, kukeharjad, liivateed jne.). Kiviaia-taimedega sobivad hästi mõned madalad ilupõõsad ja kääbuspuud (püramiidikujuulised kadakad, mägimännid, horisontaalne tuhkpuu, põõsasamaran jne.).

Tähtis koht aias on veel lilledel, nii suvi- kui ka püsililledel. Suvililli oleks hea jagada kooliaias järgmistesse rühmadesse: ronivad (vanik-kuljus, iluhumal, ilukõrvits, aedtopp, lilluba, lillhernes jne.) — asukohaks valida neile plank, või asetada tugesid, mida mööda nad võiksid kasvada (kaval koolimaja ees), kohale külvatavad, millede tähtsus seisaks väheses töös (reseeda, magun, ilulina, saialill, jumikas, must köömen, keerispea jne.).

Suurem osa neist lilledest on veel tänuelikud lõiklilled.

Kastides ja lavades ettekasvatatud (lõvilõug, õiglill, levkoi, kukesaba, rebasesaba, petuunia, aster, karikakar, peuilill, tähtpea, pronkslehtik, päsmaslill, nelk, neiusõlg jne.). Osa neist, madalamaid (alla 25 sm), võiks tarvitada veel potis kasvatamiseks.

Vähem muret valmistavad püsililled, nende õitekink on iga aasta kindlustatud, nad vast ainult nõuavad head maa ettevalmistamist ja valgust. Püsilillede kogu kooliaias peaks olema rikkaimaid, sest siin tutvudes lapsena nendega võib kindlustada neile jääva tuleviku nii kodu- kui ka taluaias.

Püsililli võib rühmitada järgmiselt:

Sibullilled, milledest just varakevadised moodustavad iseäranis tähtsa osa, sest juur- ja juurikaslilled (kuuluvad teise rühma) vaevalt õitsevad nii vara ja rikkalikult (lumikel-luke, krookus, kobarihüatsint, scilla, märtsikel-luke, tulp jne.). Väga hästi kõlbavad nad veel ilumuruplatsidel, mis on nõutavad kooliaias. Sibullilled võivad õitsemise järele olla varakevadised, hiliskevadised, suvise ja sügise õitseaajaga. Samasugune jaotus on maksev ka juur- ning juurikaslillede juures.

Puudest võiks kooli iluaias tuua näiteid veel leinavormidest (kask, jalak, pihlak, saar) kui ka püramiid-puudest (pappel, tamm, jalak) ja ilukuusest.

Iluaias olgu asukoht vabaõhutundideks (ka mängumuru või puistu sobib selleks), mille asukohaks lehtla ümbrus, ja kohad pinkidele.

Aeda eraldab teistest aia osadest elavaed (tätku juba ilunõuet). Õppetöö mõttes esitab vältimatu vajaduse töö- ja katseaed, mille piiridesse langeb veel vaatlusaed. Siin on ka lavade asukoht, milles võib kasvatada ette mitmesuguseid taimi (köögiviljad, lilled jne.), toimetada katseid ja korraldada vaatlusi (temperatuuri, valguse jne. mõju taimekasvule jne.). Püüda tutvustada õpilasi mitmesuguste lavatüüpidega (soe, poolsoe ja külm lava). Lava akende suurus 1×1,50 m (mõõt võtta aluseks kaval teiste kauguste määramisel).

Silmapaistvaima maa-ala töö- ja katseaias võtab enda alla puukool, kus võib teha igasuguseid töid põõsaste ja puude kasvatamisel (ilupõõsad, ilupuud, marjapõõsad ja viljapuud). Paljundamisi vegetatiivsel teel (pistikud, muldoksad, muldamised, vääristamised jne.): puukooliossa võiks tuua veel korvpajuistanduse (võib aga olla täitsa iseseisvalt), milles tutvustada meil levinud korvpajuliike, loogapaju jne. Sealsamas kõrval, lavade ees, maatükk noorte taimede ettevalmistamiseks (ka puukooli saadused, seemnete külv = taimekool). Noorte taimede kastmiseks, ka lavas, näha ette aias veeanum vee ettesoojendamiseks.

Kolmas, vahest kõige suurem, maa-ala anda töö- ja katseaiale, kus võib korraldada maaharimise, -väetise ja sordikatseid. Kõik katsed, olgu need missugused tahes, peab kontrollitama kontrollkatsetega. Õpilaste jaoks, kel ei ole kodus maad, on jäetud veel eripeenrad (võivad olla ka klassipeenrad).

Töö- ja katseaed ei saa läbi komposti asukohata, mis harilikult peaks olema varjatud (2 kreekki).

Omaette peatüki kujutab vaatlusaed, mis koosneks peenarde süsteemist ja sisaldaks taime-morfoloogilised peenrad, tutvumine õieosade, viljade, lehevormide, varreehituse ja taime mulla all viibivate osadega jne. Vaatlusaeda kuuluksid veel taime-bioloogilised peenrad, millel püüda selgitada taime elutingimusi üksikutel muldaladel, kaitset vee auramise vastu, tolmlemist, viljade levimist jne. Abiks eelmise kahe peenra tüübile võib olla tervikuna kooliaed.

Pärastpoole võiks siin tutvustada (vaatlusaias) põllu-, arstirohutaimi jne.

Eelpool nimetatud aia osas (morfoloogiline, bioloogiline ja vaatlus) olgu teed küllaldaselt laiad, et õpilased pääseksid hästi ligi taimele (peenra vahe 50 sm ümber).

„Eesti Metsa“ piiratud ruum ei luba pikemalt peatuda kooliaia küsimusel, kuid niipalju kui nõuab üldine korrastamine ja sisustus, peaks siiski eelnimetatud kirjutus andma.

Metsamehe kodu olgu kaunis.

Meil kõneldakse nüüd palju tehtud tööst ja saavutustest iseseisvuse aja kes-tes. Muidugi tuleb märkida seda suurt tööd, mis mõnelgi alal on saadetud kor-

da, kuid see asjaolu ei tohiks olla ta-kestuseks näha ka seda tööd, mis veel ootab tegemist. Ja sarnast tööd leidub alati. Pilgu tehtud tööle heidame ot-

sustamiseks, mis tehtud hästi, mis mitte, kuid alati on vajaline kõrgem siht tulevikus.

Üks ala, mis mulle kui uuele metsamehele silma torkab, millele minu arvates ei ole pöördud küllaldaselt tähelepanu, kuid mis seda tõesti väärrib, on kodu ümbruse kaunistamise küsimus. Järgnevate ridadega tahaksin lühidalt puudutada selle tähtsust kui üldisest nii ka metsamehe seisukohast.

Kellel võimalust olnud matkata kodumaal, see on muidugi märganud meie asulate monotoonsust ja hallust. Hallide karpidena konutavad hooned lagedikel ja ainult vähesed neist omavad iluks mõne puu või puiesalga. Nukrust ja väsimust tekitavalt mõjub sarnane vaatepilt. Ja sarnases ümbruses elab ja kasvab meie rahva tulevik — meie noorsugu. Ometi aga on meie kodumaa looduslikult küllaltki ilus. Kuis näiks teisiti meie kodumaa rohelusse uppunud elamutega, elavaedadega, lilledega. Näib, et sel alal on tõesti teha veel tükk tööd.

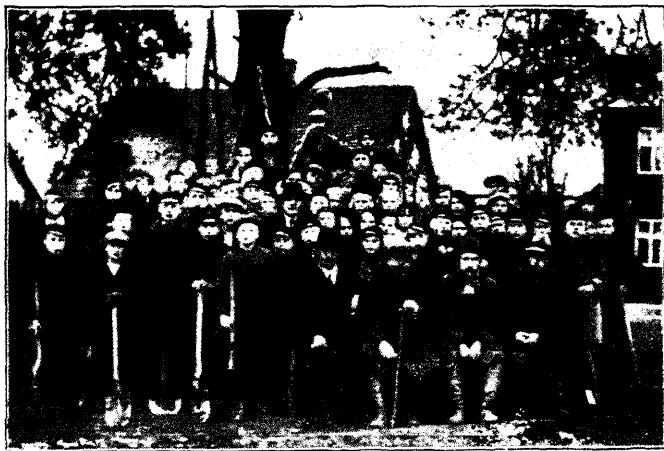
Lähem aeg peaks siin juba tooma muudatuse, ja minu arvates peaksid sellega alguse tegema metsamehed. Seda arvan seepärast, et just metsamehed oskavad rohkem hinnata looduse ilu ja et just nemad peaksid andma eeskju armastuseks looduse vastu. Kahjuks

peab aga ütlema, et ülalöeldu on sagedasti maksev ka metsameeste, eriti metsavahtide, elamute kohta. Nagu neis asundustaludes, ei ole siingi sagedasti muud „maja-ilu“ kui sõnnikune õu.

Näib, et meil veel küllaldaselt ei osata hinnata kauni kodu tähtsust. Ilu — see ei ole sagedasti inimeste silmis kuigi oluline. Ja ometi on tal suur loov väärtus. Ilusas kodus, ilusas ümbruses muutub ka inimene hingeliselt ilusamaks, kasvab ka ilusam, väärtuslikum järeltulev põlv. Ilusas ümbruses ei ole pahedel nii suurt asu kui räpases, ilutus ümbruses. Kui räägitakse inglaste aumehelikkusest, korralikkusest, siis on see omadus tingitud osalt ka ilusast inglise kodust.

Kui tahetakse meie kodumaa ülesehitustööd, millest nüüd sagedasti juttu, täielikult viia lõpule, siis tuleb energilisemalt õhutada ka koduümbruse kaunistamist. Selles suunas on juba astutud samme puisteede ja kooli-aedade asutamisega. Tähelepanu-väärt osa sellest tööst langeb just metsameestele. Tahaksin loota, et ka looduse toomises inimelamute endi juure metsameeste pere sammub esirinnas. Õieti on see meie kohus ja sellega täidame oma osa üldisest suurest tööst. Nii siis — jõudu!

Th. Vahter.

*Kilingi-Nõmme alevi kaunistajad ajaloolise männi all.
Istuvad vasakult: õpet. Maiste, Auksmann, alevivanem A. Ois-
saar ja õpet. Sikk. Maiste seljataga seisab alg. juh. Parts.*

Eesti Metsateenijate Ühing

1919.—1934. a.

J. Pipar.

III. Ühingu osakondade ülesanded, tegevus ja eesmärk.

Osakondade ülesanded.

Kohapealsete osakondade peamiseks ülesandeks on: koondada metsateenijaid ühise metsateenijate korporatsiooni liikmeiks, selgitada kutseühingu osatähtsust praeguses ühiskonnas, valvata liikmeskonna kutse-eetika järele, täiendada loengutega kutseoskust, teostada metsateaduslikku propagandat, koguda teateid teenijate teenistustingimuste, palga- ning sotsiaalse olukorra kohta ja sellest teatada keskjuhatusele või valgustada iseseisvalt mainitud küsimusi metsateenijate üleriiklikel kongressidel.

Rohkearvuline metsateenijate kutseorganisatsioon saab püsida ja olla elujõuline ainult siis, kui kõik liikmed on teadlikud oma kutseühingu osatähtsusest ning igale liikmele antakse võimalus ühingu tegevusele jõudumööda aidata kaasa. Organisatsioonilise elu peatähtsus ei seisa mitte ainult selles, et organisatsiooni liikmed maksaksid ainult tarvilist liikmemaksu ja telliksid kutseühingu häälekanaja, vaid palju suuremas ja õilsamas eesmärgis — kuidas rakendada kõik liikmed ühisele tööle.

Kirjeldatud ülesannete otsimisel leiame ka põhimõtteid, milledest lähtudes saab iga kutseühingusse kuuluv liige endale vastava tegevuse. Oleme varustanud kutseühingu liikmed oma korporatsiooni tegevusega, sisendab see kindlasti liikmeile tunde, et nad ei ole üksnes kutseühingu toetajad, vaid tegevliikmed, kelledest oleneb organisatsiooni saatus. Metsateenijate korporatsioon on juba 15 aastat vana, milline aeg on peamiselt kuulunud üle riigi laialipaisatud metsateenijate organiseerimisele ning võitlusele oma olemasolu ja ühiskonna heaolu eest, kuid edaspidi seisavad meil ees kindlasti veel suuremad ülesanded, mis on rajatud nii enda kui ka üldsuse heaolu

teenimisele. Tagasi tulles mainitud ülesannete otsimisele peab tuletama meele mõningaid väljavõtteid Balti riikide riigi- ja omavalitsusteenijate I rahvusvahelisel konverentsil Riias 13.—15. II 1925. a. Balti riikide riigi- ja omavalitsusteenijate kutselise liikumise ülesannete kohta vastuvõetud resolutsioonist: „Kõik riigi- ja omavalitsusteenijad, vaatamata ametinimetuse, astme ja teenistusliku sisu peale, peavad koonduma kutseühingusse. Tähendatud eesmärgi saavutamiseks tuleb arendada laiemat kihutustööd:

a) kutselise liikumise aate levitamise ja populariseerimise kasuks — ettekannete, kirjanduse ja instruktore kaudu;

b) toetada niisuguste ettevõtete ellukutsumist, milliste sihiks on kutseühingute liikmete kultuurilise tasapinna ja majandusliku seisukorra parandamine, nagu: hoiu-laenu-, matuse- ja haigekassad, sanatooriumid, suvilad, vanadekodud, õppeasutused, kooperatiivid jne.

d) aidata kaasa liikmete kutseoskuse tõstmisele erikursuste korraldamisega jne.

„Kõik teenijate kutseühingud peavad asuma puhtkutselisel alusel ja hoiduma oma tegevuse kavasse võtmast parteipoliitilisi ülesandeid.

Kutseühingute moraalse tasapinna tõstmise ja kutse-eetika ning distsipliini arendamise huvides moodustatakse omavahelised au- ja vahekohtud, milliste ülesandeks on:

a) Kutse-eetika ja distsipliini nõudmistele vastu eksinud kutseühingu liikmete väärsammude läbivaatamine.

b) Konfliktide lahendamine üksikute liikmete kui ka üksikute organisatsioonide vahel.

Kutseühingud peavad püüdma sellega, et üksiku teenija kui ka kogu teenijaskonna huvidesse puutuvate küsimuste arutamiseks ka kutseühingute esindus võtaks osa.“

Eelloeteldud kutseliikumise põhimõtted on täiesti kohaldatavad ka metsateenijate kutseühingule, kuid siia juure peab märkima veel eriülesandeid, mis on metsamehe kutsega ühenduses ning võimaldavad iga kutseühingu liiget rakendada ühingu tegevusele. Siin tuleb peamiselt mainida metsandusliku propagandat ja kodukaunistamise ülesandeid.

a) Kõigepealt kaunistagu iga kutseühingu liige oma elamu ümbrus ilupuude, põõsaste ja hekiga, mis oleks: kauniks eeskujuks elanikele, tõstaks lugupidamist metsamehe elukutse vastu ning jääks koduümbruse kaunistamise eeskujuks ka ümbruskonna rahvale.

b) Metsateenija püüdku kõikjal teiste kodanikega jutlemisel neile sisenendada teadmisi metsa kasulikkusest ja õhutagu armastust looduse ilu — metsa — vastu, sest kui rahvas hakkab hindama tõsist metsa väärtust, siis austatakse ka metsa kasvatajat ja kaitsjat — metsameest.

Tänu kohapealseile kutsetegelastele on organiseerimistöö metsateenijate peres peaaegu lõpul, kui mitte arvestada mõne metskonna teenijaid, kus ollakse separatistlikul seisukohal ega suudeta mõista, mis tähendab ühine metsateenijate pere — ühiste rõõmude ja muredega. Varematal aegadel oli kuulda, et muulased heameelele ei salli metsateenijate kutselist organiseerimistööd, mis ilmneb ka esimese kongressi protokollist:

„Osakondade ettekannetest selgub, et kohapeal mõned metsaülemad ei taha toetada kutseühinguid ja ei luba ka oma ringkonnas neid asutada. Kongress rõhutab, et sarnased üksikud isikud, oma ametnikkude ja teenijate üldist ühinemist püüavad takistada, ja nüüd vana tsarismi languse järele ülemaid ja alamaid ka kutseühisustes näevad ning ise teiste tegevust ignoreerivad. See on Eesti Vabariigi demokraatilise korra juures ebaloomuliseks nähteks, mida kõigiti kõrvaldada tuleb.“

Sama metsateenijate kongress võtab riigikeelt mitteoskajate ja okupatsiooniaegsete tegelaste kohta vastu veel karmima otsuse:

„Rahva rahulolematust tähele pannes riikliselt seisukohalt on tarvis:

1. Eesti riigi vastased okupatsiooni tegelased, kelle süü kohtu läbi kindlaks tehtud, ametist tagandada;

2. Kõik need, kes riigikeelt ei oska, paigutada ümber kohtadele, kus keeleoskamist nõnda iseäranis ei nõuta.

3. Kõik need, kes endiste peremeestega iseäralises vahekorras on olnud, ehk praegugi on, nagu volinikud jne., paigutada ümber teise koha peale. Nende asemele sõjaväest üleskutse läbi metsateadlasi määrata.“

b) Osakondade tegevus.

Kohapealsete kutsetegelaste organiseerimistöö tulemusena on metsateenijate ühingul praegu 99 osakonda üle 2000 liikmega.

Osakondade tegevuses on palju ühiseid jooni, mispärast kõikide osakondade tegevust nimeliselt ei ole vaja kirjeldada. Peamine tegevus väljendub kõikjal ühtlaselt: saadikute kongressidele saatmises ja kohapealsete metsateenijate seisukohtadega saadikute varustamises, õppe eesmärgiga ekskursioonide korraldamises, ühingu tähtpäevade pidamises ja juubilaride austamises, surma läbi lahkunud kaasteenijate viimsel teekonnal saatmises, metsapäevade metsa- ja rahvapide korraldamises, õppe eesmärgiga loengute pidamises, spordi arendamises jne.

Käesoleval juhul võiks mainida vaid neid osakondi, kus tegevus on erinev. Eeskätt tuleks tutvuda suurima,

Tallinna osakonna tegevusega 1920.—1935. a.

(Kroonika kirjutanud E. Tauman ja J. Teino.)

Vabadussõjale järgnevatel aastail, millal vastselt loodud riik end majanduslikult veel polnud jõudnud korraldada, põllumajandus ja tööstus oli alles tärkamas, valitses maal suur puudus kõigist tarbeaineist.

Sõja pärandusena lokkava spekulatsiooni tõttu kerkisid väheste saadaolevate tarbeainete hinnad iga päevaga, jättes aegajalt normeeritavad riigiametnike palgad endast kaugele maha.

Sel kitsikul ajajärgul selgus toleaes- ses metsade peavalitsuses teenivaile ametnikele vajadus enda organiseeri- miseks, raskelt rõhuva majandusliku kitsikusega edukamaks võitlemiseks, ja 12. veebruaril 1920. a. peeti, 26 ametniku osavõtul, Eesti metsateeni- jate kutseühisuse Tallinna osakonna avamise koosolek.

Alguses tutvustas hra Chr. Leilop koosolijaid metsateenijate ametiühin- gute tegevusega vene ajal, selgitades

külluses ja need hinnalt enam-vähem kõigile kättesaadavad, esimest E. M. Ü. Tallinna osakonna protokoll, kus sõelutakse igasuguste esmajärguliste elutarvete, nagu või, seapeki, suhkru, riide jne., muretsemise võimalusi ning arvustatakse nende hindu oma kukru seisukohalt. Kuid need küsimused, nagu mäletame, olid tol ajal küll põle- vaimad.

Haaratakse isegi kaugemale, üle puht-majanduslike huvide piiride, nagu

Tallinna osak. juhatus 1934/35. a. Vasakult — I rida: O. Gremberg, J. Teino, E. Saar, A. Sepp, II rida: K. Reinbaum, E. Taumann, A. Brinkmann.

ühtlasi Eesti Metsateenijate ühingu, mis tol ajal juba tegutses, senist tege- vust. Asutakse valima E. M. Ü. Tal- linna osakonna juhatus, kuhu satu- vad: esimeheks hra Undritz, abiesimeheks hra Chr. Leilop, sekretäriks hra Mar- tinson, sekretäri abiks G. Ustal, kassapidajaks hra J. Pärn ja tema abiks hra J. Kütsen.

Revisjonikomisjoni valitakse härrad J. Kitsing (tookordne metsa- de peavalitsuse juhataja), E. Schabak ja F. Hamster.

Sama päevakorra II punkti all aru- tatakse palgaolude parandamise küsi- must, mis tundub isegi koomilisena, lugedes nüüd, kus kõiki tarbeaineid on

nähtub koosoleku päevakorra punkt III all ülestõstetud küsimuse arutamisest, ja võetakse vastu sõnasõnalt järg- mine otsus: „Avaldada metsade pea- valitsuse juhataja härra Kitsing’ile täielist usaldust ja paluda, et tema oma ametist vabastamise palve tagasi võtaks, sellest ka härra Põllutööminist- rile teatada.“

Ja tõesti 14. II 1920. a. nr. 2 all väljus härra põllutööministrile adres- seeritud kiri, millele oli lisatud met- sade peavalitsuse juhatajale läkitatud usalduse avaldamise kirjast ära- kiri. Ühtlasi paluti selles kirjas härra põl- lutööministrit „mitte keelduda härra J. Kitsing’i ametist vabastamise pal- vet tagasi lükkamast“.

Sama aasta 11. juunil peetakse osakonna erakorraline peakoosolek, kus päevakorras on saadiku valimine Pärnus 13. juunil samal aastal peetavale ülemaalsele metsateenijate kongressile. Saadikuks valitakse toleaeagne metsade peavalitsuse arveosakonna juhataja Johannes Pärn, kellele antakse kaasa metsateenijate kutseühisuse Tallinna osakonna liikmete nimekiri, mis sisaldab 41 liikme nime.

Osakonna juhatus avaldab kohe algusest peale intensiivselt tegevust liikmete kui ka üldise metsateenijate pere majandusliku olukorra parandamise suunas, nagu nähtub kirjadest, mis on saadetud härra põllutööministrile, riigiteenijate keskliidule, kütteinete keskkomiteele jne.

Aasta lõpuks tõuseb liikmete arv 47 peale. Liikme aastamaksuks on kolm marka.

21. veebruaril 1921. a. peetakse Eesti metsateenijate kutseühisuse Tallinna osakonna juhatuse koosolek, kus otsustatakse veel samal päeval ära pidada osakonna korraline koosolek.

Samal päeval peetud korralisest peakoosolekust võtab osa 18 liiget. Koosolekut juhatab A. Undritz. Valitakse saadikud üleriiklikule riigi- ja omavalitsuse ametnike ja teenijate kongressile, mis peetakse Tallinnas 11. märtsil 1921. a. Saadikuiks valitakse Chr. Leilop ja Joh. Pärn.

8. septembril 1921. a. ärapeetud erakorralisel peakoosolekul valitakse saadikuiks sama aasta 11. ja 12. septembril peetavale Eesti metsateenijate kutseühisuse kongressile härrad Jaan Zolk ja August Seeman. Liikmemaksu, mis oli 1921. a. 1/2% aastapalgast, tasusid kõigest 8 liiget, ja needki osaliselt. Sellest laekus Mk. 1571,50.

Liig kõrge liikmemaksu tõttu langes E. M. K. Ü. Tallinna osakond, mis 1920. ja 1921. a. suure innu ja heade tagajärgedega oli tegutsenud, 1922. aastal varjusurma. Osakonna lagunemist põhjustasid vahepeal enam-vähem lahenenud majanduslikud olud, kus toidu- ja tarbeaineid oli vabaturul juba külluses ning olid paranenud palgaolud. Kuid oli ka muid põhjusi.

1923. a. lõpul katsutakse E. M. K. Ü.

Tallinna osakonnale uuesti elu sisse ajada, teda „surmauinakust üles äratada“, sest olukord on vahepeal muutunud riigiteenija kahjuks. Kergivad üles küttepuudega ja kergendatud tingimustel hinnalisemate tarbeainetega varustamise küsimused, mis organiseeritult on hõlpsamad lahendada.

2. novembril 1923. a. peetakse metsade peavalitsuse ametnike üldine koosolek.

Koosoleku avab senine E. M. K. Ü. Tallinna osakonna esimees härra A. Netze, kes pikemas kõnes selgitab osakonna edaspidise olemasolu tähtsust metsateenijate ametkonnale ja avaldab lootust, et osakond uue juhatuse juhtimisel tegutseb tõhusamalt.

Ühel häälel tunnistab koosolek tähtsaks E. M. K. Ü. Tallinna osakonna olemasolu ja selle töö jätkamist. Uude juhatusse valitakse hrad A. Michelson, P. Rummo ja prl. M. Elvelt. Ka otsustatakse tunnistada tarviliseks ametnikele kergendatud tingimustel riide ja muu varustuse saamise võimaldamine. Koosolekust võtab osa 21 ametnikku. Seda koosolekut tuleb pidada uueks E. M. K. Ü. Tallinna osakonna asutamise koosolekuks, sest kohe järgmisel päeval, s. o. 3. novembril 1923. a., otsustab uus juhatus, kus esimeheks on P. Rummo, sekretäriks A. Michelson ja laekahoidjaks M. Elvelt, „pidada esimese E. M. K. Ü. Tallinna osakonna peakoosoleku“ 6. novembril 1923. aastal. Päevakorda võetakse muuseumi riide ja jalanõudega varustamise küsimus, liikmemaksu õiendamise tähtpäeva määramine ja „endise E. M. K. Ü. Tallinna osakonna likvideerimiskomisjoni valimine“.

Nagu nähtub E. M. Ü. Tallinna osakonna juhatuse teadaandest metsade peavalitsuse ametnikele, kasutatakse ühingu poolt võimaldatud soodustust varustuse saamiseks, kuid venitatakse liikmemaksu tasumisega, mille tõttu ühingu juhatus 1923. a. liikmemaksu ja sisseastumismaksu tasumiseks on sunnitud määrama kindla tähtaja, ähvardades isegi surve avaldamisega neile, kes varustust on saanud järelmaksuga.

21. novembril 1923. a. peetakse osakonna erakorraline peakoosolek, kus päevakorras on muuseas esindajate valimine Eesti metsateenijate kongressile.

1923. a. seisab E. M. K. Ü. Tallinna osakonna liikmete nimekirjas 30 metsade peavalitsuse ametnikku.

1924. a. muutub E. M. K. Ü. Tallinna osakonna tegevus eriti elavaks. Sõlmitakse kokkuleppeid äridega riide ja muu varustuse järelmaksu peale saamiseks. Korraldatakse jalutuskäike väljasõite loodusesse, võimaldatakse liikmeile küttepuude saamist soodustatud tingimustel, pühitsetakse metsade peavalitsuse 6. aastapäeva omavahelise koosviibimisega jne.

14. jaanuaril 1924. a. ärapeetud E. M. K. Ü. Tallinna osakonna erakorralisel peakoosolekul, mida juhatab A. Michelson, valitakse 4-liikmeline komisjon, kes redigeeriks koosolekul vastuvõetud otsuse Riigi- ja Omavalitsusteemijate Keskkliidu juhatuses märgukirja suhtes vabariigi valitsusele 13. I 1924. a.

Selgituseks peab tähendama, et kavatsusel oli riigiteenijate tööpäeva pikendamine seniselt 6¼ tunnilt 8 tunnil. Koosolekust võttis osa 47 liiget.

7. oktoobril 1924. a. peetakse 37 osavõtjaga üldkoosolek, kus valitakse E. M. Ü. Tallinna osakonna esindaja riigi- ja omavalitsusteemijate Tallinna osakonna volinike kogu juure, sest päevakorrale oli tõusnud riigiteenijate palgade normeerimine.

22. novembril 1924. a. valitakse saadikud metsateenijate kongressile.

Liikmete arv 1924. a. lõpuks on 46 ja 1923/24. a. liikmemaksust laekub 5400 marka.

1925. a. on E. M. Ü. Tallinna osakonnal 22 liiget. Üldisema tähtsusega sündmusi, peale saadikute valimise metsateenijate kongressile ja liikmeile varustuse muretsemisega seotud küsimuste arutamise, osakonnal sel aastal ei ole. Raha on E. M. Ü. Tallinna osakonnal 1. jaan. 1925. a. ametnike pangas hoiul 6.580 marka.

22. märtsil 1926. a. peetud E. M. Ü. Tallinna osakonna korralisel peakoosolekul kinnitatakse osakonna rahaline

aruanne. Aruanne, kus figureerivad kolme aasta, s. o. 1923. — 1926. a., tulud ja kulud, näitab Mrk. 9.400,50 suurst ülejäaki.

Uus E. M. Ü. Tallinna osakonna juhatus valitakse senise kolmeliikmelise asemel viieliikmelisena.

Ka arutatakse sel koosolekul jälle akuutselt päevakorrale kerkinud palgaküsimust.

Riigi metsatööstuse põhimääruse §§ 7 ja 28, millede ette nähakse riigi metsatööstuse töödöst osavõtnud ametnikele lisatasude ja preemiate maksmine, sünnitab paksu verd ja arusaamatusi metsade peavalitsuse ametnikes, kes osaliselt on töötanud ka riigi metsatööstuse asjaajamise ja arvepidamise alal selle organiseerimise ajajärgul.

Selgituse saamiseks selles asjas peetakse 8. septembril 1926. a., 35 liikme osavõtul, E. M. Ü. Tallinna osakonna erakorraline peakoosolek, kus otsustatakse moodustada komisjon, kes sellekohase märgukirjaga esineks riigi metsatööstuse nõukogu esimehele härra Liigand'ile. Komisjoni moodustamine ja märgukirja teksti koostamine otsustatakse jätta juhatuses hooleks.

29. oktoobril 1926. a. peetud erakorralisel peakoosolekul, millest võtab osa 42 liiget, pidi muude enam-vähem tähtsate küsimuste hulgas tulema lahendamisele juhatuses liikme härra J. Pipar'i ja mõne ühingu liikme vahel tekkinud konflikt, mis oli esimene sellesarnane juhtum üh. osakonna tegevuses kestes. Selle oli esile kutsunud varustuse arvel võlgquantava summa piiramine ühingu osakonna juhatuses poolt. Konfliktiga aga koosolekul lahendada ei tule, sest küsimus oli vahepeal iseenesest lahenenud, nagu härra Pipar koosolekul teatas.

Metsade peavalitsuse 8. aastapäeva pühitsemiseks valitakse toimkond ja määratakse krediit eelkulude tegemiseks. Ka toimub sel koosolekul saadikute valimine E. M. Ü. kongressile.

1927. a. piirdub E. M. Ü. Tallinna osakonna tegevus ainult liikmete varustamisega seotud küsimuste lahendamise, saadikute valimisega 8-ale üleriiklikule metsateenijate kongressile ja mõningate toimkondade valimisega.

Peetakse 1 korraline ja 2 erakorralist peakoosolekut.

1928. a. jaanuarikuu alul saadab E. M. Ü. Tallinna osakond E. M. Ü. keskujuhatusel märgukirja, milles palub mõningate riigimetsade valitsuse keskasutuse ametikohtadel teenivate ametnike äsja normeeritud palkades võtta ette muudatusi, näidates, et nad uute normide järgi hakkavad saama vähem palka.

Juhatus oma koosolekul 9. juunil 1928. a. võtab vastu otsuse, mille järele isikuid, kes on teenistuses väljaspool metsaametkonda, ühingu Tallinna osakonna liikmeiks vastu ei võta. Et võimaldada oma liikmeile raamatukogust raamatute saamist kodus lugemiseks, pööratakse Tallinna keskraamatukogu juhatus poole vastava palvega, milline palve leiab ka vastutulekut. Riigimetsade valitsuse 10. aastapäeva otsustati pühitseda pidulikult, milleks määrati ühingu juhatus käsutuses olevaist summadest Kr. 30.— toetust.

Ühingu asjaajamises 1928. a. sisse seatud kahekordne raamatupidamine tunnistati uue juhatus poolt otstarbekohaseks, mispärast otsustati selle juure jääda ka edaspidi. Ühingu tegevus 1929. a. piirdub ühingu liikmete varustamisega seotud küsimuste lahendamisega.

Kuna 1930. a. andis ühingu juhatus liikmeile kirjutusmasinal kirjutatud ordineid ja need väljaspoole sattudes võimaldasid järeletegemisi, siis otsustati edaspidiseks kasutamiseks lasta trükkida trükikodades vastavad blankeetid. Hoolimata sellest, et meetermõõdud pandi maksma juba 1928. a., anti ühingu liikmeile küttepuid endiselt vene süldades. Nüüd otsustas juhatus ka küttepuude väljaandmist teostada maksvates meetermõõtudes. Juhatus saavutas teatritega ja kinoomanikega kokkuleppeid, mille järgi ühingu liikmeile võimaldatakse kinodesse ja teatritesse minekul hinnaalandust 30—50%.

1931. a. juhatus otsustab ühingu liikmeile peale varustuse ja küttepuude anda soovijaile ka rahalist laenu. Rahalise laenu andmine ühingu liikmeile sünnib igakordsel sellekohasel juhatus otsusel.

1932. a. ühingu juhatus otsustab vastu võtta ja esitada peakoosolekule kinnitamiseks 27 uut liiget, kes enamuseks on ametis metsakorralduse büroos ja Tartust Tallinna ületulekul esinesid vastava sooviavaldusega. Aasta kestes korraldati korona-võistlus auhindadele, millest võttis osa 20 liiget. Auhindu anti ühingu poolt viiele esimesele kohale tulnud ühingu liikmele. 18. detsembril korraldas ühingu juhatus liikmeile ja nende perekonnaliikmeile jõulupuu. Jõulupuule ilmus üle 100 inimese. Jõulupuu korraldamisega ühenduses olevate kulude katteks määras ühingu juhatus tema käsutuses olevatest summadest Kr. 160.— toetust.

1933. tegevusaasta algab äridega varustuse andmise kohta sõlmitud lepingute lõpetamise ja uute sellekohaste lepingute sõlmimisega. Kuna varemalt oli ühingu liikmeil võimalik saada ordinega varustust 20 ärist, siis nüüd astub ühingu juhatus läbirääkimisse 40 kuni 50 suurema äriaga, kes on nõus ühingu liikmeile andma soodsamalt tingimusil järeelmaksuga kaupu. Ühingu tegevuse laienemisega suureneb ka ühingu liikmete arv, mis nähtub sellest, et ühingu juhatus peakoosolekule kinnitamiseks esitab 17 uut liiget, peamiselt keskasutuse ametnikud. Enne jõule korraldab juhatus ühingu liikmeile ja nende poolt kaasatoodud perekonnaliikmeile traditsioonilise jõulupuu, määrates sellega ühenduses olevate kulude katteks tema käsutuses olevatest summadest Kr. 75.— toetust.

Aasta kestes hangib juhatus ühingu liikmeile soodustusi teatritesse ja kinodesse. Samuti võimaldatakse liikmeile ka linna keskraamatukogust raamatute hankimist ja lugemist.

Kevadel kutsuti ühingu juures ellu ka jalgpalli meeskond, kes suvel pidas mõne võistluse.

Juhatus ülesandeks oli 1934. a. ühingu ja ta liikmete heaolu eest valvel olek. Selleks on eelmiste aastate eeskujul liikmeile võimalikult odava hinna eest muretsetud küttepuid ja jatkatud orderite andmist varustuse saamiseks.

Välja minnes juhtlausel „terves kehas terve vaim“ on tähelepanu pöör-

dud spordile. Selleks moodustati sporditoimikond, kelle ülesandeks jäi spordiala korraldamine. Esimene tähelepanu on pöördud jalgpallimängule, kuna eeldused selleks olid kõige soodsamad. Peale harjutuste peeti 5 võistlust, mis lõppesid 2 võidu, 2 viigi ja 1 kaotusega. Toimikonda kuulusid osak. liikmed hrad L. Baum, F. Sion, G. Kahlberg ja J. Teino.

On asutud ka liikmete vaimse pagasi täiendamisele ja värskendamisele. Selleks otsustati pidada eesti keele õigekirja kursused, kui kõige tarvilikumad, võttes arvesse eesti keele kiiret arenemist. Lektoriks palgati Gustaf Adolfi gümnaasiumi eesti keele õpetaja hra Kress ja esimene loeng peeti 21. I 1935. a. — 57 liikme osavõtul.

Seni puudus kroonika ühingu tegevuse üle ja puudusid ka ühingu liikmete elulookirjeldused ja päevapildid. Kuna ühingu tegevuses on alati tähtsad ühingu ajaloolised andmed kui ka andmed oma liikmete eluloo kohta, siis asuti nende puuduste kõrvaldamisele. Otsustati sisse seada kroonika ja elulookirjelduste raamat ühes päevapiltidega.

Ka peeti ühingu liikmeile ja nende perekonnaliikmeile juba traditsiooniks kujunenud koosviibimine — jõulupuu — ühes põmini ametnike ühinguga. Jõulupuu heaks kordaminekuks ühing määras oma summadest 68 kr. toetust.

Ühingu tegevuse laiendamiseks suureneb järjekindlalt ühingu liikmete arv. Nii võis ühingu juhatus esitada peakoosolekule kinnitamiseks 23 uut liiget, keda juure arvates ühingu liikmete arv oli 1934. a. lõpul 113.

Oma osatähtsuselt on Lodja osakond teistest täiesti erinev, sest teatud mõttes tuleb Lodja osakonna tegevusest otsida ka ühingu saamise lugu — hälli. Lodja metskonna abimetsaülem Jaan Jakobi p. T u k k hakkas Pärnumaa metsamehi organiseerima juba vene revolutsiooni aastal ja tema algatusel ning üleskutsel peeti 9. ja 10. juulil 1917. a. esimene Liivimaa metsaametnike koosolek Kilingi-Nõmme Põlumeeste Seltsi saalis, kus J. T u k k valiti Balti metsavalve ametnike ajutise nõukogu kassapidajaks. Hiljem oli

J. T u k k ajutise metsateenijate ühingu keskjuhatuse (asutaja) liikmeks kuni selle üleviimiseni keskkohaga Tallinna. J. Tukk'iga ühel ajal töötas metsameeste organiseerimise töös kaasa Kilingi-Nõmme metskonna metsnik J. Reier, kellele algatusel kutsuti kokku ka esimene üleriiklik metsateenijate kongress Pärnu.

Kastre osakond korraldas 1933. a. suvel loterii-allegri, mis osakonnale suurtest kuludest hoolimata andis Kr. 160.— ülejäägi. Tähendatud summa on praegu pangas hoiuarvel ning peakoosoleku otsuse kohaselt soetatase sellega raamatukogu.

Antsla osakond on alati teistest paistnud välja oma vanima metsamehe Peeter Kasukaga, kes pühitses äsja 60-aastase metsateenistuse juubelit.

Sangaste osakonnas on pandud maksma kord, kus peetakse iga kahe kuu tagant koosolek. Neil koosolekuil käsitelakse peale teenistuslike tingimuste küsimuste ka ametialalisi küsimusi.

Põltsamaa osakond omab raamatukogu 120 raamatuga.

Kambja osakond on korraldanud põlumajanduslikel näitustel metsanduslikke väljapanekuid, 1931. a. Vana-Kuuste asunduses ja 1934. a. Kambjas, kus krooniti osakonna tööd diplomiga suure kuldauraha peale. Metsapäevi on peetud 1926. a. alates igal kevadel.

Rakke osakond omab raamatukogu 12 raamatuga.

Jäned (Aegviidu) osakond omab raamatukogu 174 raamatuga 246.— krooni väärtuses.

Võru osakond korraldab ühiseid perekondlikke koosviibimisi ühes väljasõitudega rohelistesse, milline nähtus on suureks ühistunde arendamise abinõuks.

Varangu osakond on peamiselt igal kevadel korraldanud metsapäevi kooliõpilasile.

Laiksaare osakonnas ilmneb eriti kultuuriline tegevus ja kutseoskuse arendamine, millise eesmärgiga on kõik kuukirja „Eesti Metsa“ lugejad, ning osakonna kassa võimaldab kehvemaile kuukirja tellimise osakonna arvel. Osakonnas on ellu kutsutud näiteharu, kes on korraldanud rahvapidusid, milledest

üksikjuhtumeil on võtnud osa isegi 200 inimest. Lähemal ajal asutatakse raamatukogu.

Loodi osakonnas on esinetud 1933. ja 1934. a. metsanäitustel, kus on saadud esimesed auhinnad. Metsapäevi on korraldatud Viljandi koolide lõppklassidele ja kaitseväe osadele.

C) Eesmärk,

mille poole osakondadel ühingu liikmeid tuleb virgutada, on ideeline külg. Kõik maailma rahvad otsivad endale uusi ideaale, peamiselt rahvusliku moraali ja õigluse esikohale tõstmise näol. Isegi kuulsal ja rahaahnel dollaritemaal, Ameerika ühendriikides, ollakse uute vaimsete väärtuste otsingul, mille suurimaks kehastajaks on praegune president Roosevelt, kes oma ideaalist on pidanud suurimad kõned („Päevaleht“ nr. 28 — 1935. a.):

„Rahakaubitsejate võtted on uuristanud avaliku arvamise ja võõrutanud inimesed, kel on südant ja meeli. Need rahakaubitsejad on püüdnud ju ka midagi saata korda, kuid nende katsed kuuluvad ajajärku, millest on saadud üle. Kasuiha, millega nad hoidsid rahva oma surve all, on varisenud kokku, ja kui nad seda märkasid, pöördusid nad rahva poole, pisarad silmis, paludes kinkida neile veel usaldust. Neil ei ole ideaale ja ideaalide puudumisel rahvas hukkub. Rahakaubitsejad on põgenenud troonidelt, mis nad omasid meie tsivilisatsioonis. Meie päästame endid, kui me kuulutame endid neist kõrgemate väärtuste kumardajaiks. Önn ei seisa mitte kullahunnikuis, vaid loomingu rõõmus, tegutsemistungis.“

Metsateenijad, teie suurim ideaal ja önn on olla eestlaste suurima loodusvara — metsa — kasvataja ja kaitsja!

Soomekeelsetest puude nimedest

kirjutab prof. dr. Y. H. Toivonen „Metsälehti“ Kalevala numbris huvitava ülevaate. Vanimateks, soome-ugri ajastust päritolevateks, sõnadeks on selle järele sõnad — puu, kuusk, kõiv, paju, nulg ja võib-olla mets, mille vanust võib arvata vähemalt 5000—6000 aastale. Veidi nooremad, vähemalt 4000—5000 a. vanad, on sõnad, mis esinevad küll soome-ugri keeltes, kuid samojedi keeles enam mitte. Sarnasteks on — kadakas, pihlakas, toomingas ja kask.

Kolmandasse vanuserühma kuuluvad sõnad, millised on ühised vaid n. n. permi keeltes ega esine enam ungari, ostjaki ja voguli keeltes; sääraseiks on — pedajas, niinepuu, pähklipuu, sarapuu. Nende sõnade vanust võib arvutada vähemalt 3000—4000 aastale.

Neljanda rühmituse moodustavad volga-

ajastusse tagasiulatuva sõnad, kuni 3000 aastat vanad, ühised veel mordva ja tšeremissi keelteski. Siia kuuluvad — haab, lepp, saar, vaher, tamm — meie suursugusemate lehtpuude nimetused.

Hilisemast ajast on pärit need sõnad, millised on ühised ainult n. n. läänemere soomlaste juures (eesti, soome, karjala, vepsa, vodja ja liivi) ja mille iga ulatub kuni 2000 aastani. Sellaseina nimetatakse — mänd, jalakas, künnapuu, paakspuu, õinapuu, samuti on eesti-soome-liivi keelele ühine jugapuu.

Puude nimede iga ja levik on siin, nagu näha, huvitavaks tunnustusmaterjaliks soome-ugri rahvastepere arenguloost ja igimuistsetest asukohtadest, millest võib teha mitmeti huvitavaid järeldusi.

K. K.

JAHINDUS

Jahipidamine kassikulliga.

Dr. A. Oldekop.

(Järg.)

Pärast seda, kui me oleme rääkinud kassikulli toitmisest ja hoolitsemisest, asume lähemalt vaatlema tema abil jahipidamist, lisades selle jahimetoodi abinõusid ja tehnikat. Selle jahi põhijooni oleme alul möödaminnes juba puudutanud.

Asi seisab selles, et kassikull tuleb ümbruskonnas, kus jahitavat lindu võimalikult rohkem ette tuleb, esimeses järjekorras kullilisi ja vareselisi, nii üles seada, et ta mõjuks võimalikult nähtavana ja silmapaistvalt, jahimees ise aga lindudele nägematuna jääb heasse laskekaugusse. Selle sihi saavutamiseks peame üksikult lahendama järgmisi probleeme: 1) jahikoha valik, 2) jahionni ülesseadmine, 3) kassikulli puurist jahikohale üleviimine, 4) õrre ülesseadmine ja kassikulli kinnitamine õrre külge.

Mis puutub jahikoha valikusse, siis oleks selleks ideaalseks kohaks kaugele-nähtav lage mäekink, mis teatavas kauguses, mitte alla $1\frac{1}{3}$ km, oleks metsaga piiratud. Metsa liig lähedal olek ei ole otstarbekohane, sest sel juhtumil kõne all olevatest jahilindudest suurem osa istub ümberseisvatele puudele ja sealt kassikulli vahtides jääb jahimehele ehk nägemata ja igatahes ka laskmata. Seevastu on vägagi soovitatav jahionn püstitada üksikult seisva harvade lehtedega haralise madalama puu lähedale, näit. saare või mõne teise lehtpuu lähedale, mis oleks kassikulli poolt ligiõmmatud röövlindude loomulikuks istepaigaks. Kui mäekink on aga täiesti lage, siis oleks hea sinna püstitada lihtsalt kunstlik istekoht.

Edasi oleks soovitatav, et jahipaiga lähedal asuks mõni veekogu, jõe või järve näol, sest need oleksid asupai-gaks mitmesugustele veelindudele, kes omakorda röövlindudele saagiks olles

neid ligi meelitavad. Pealegi mõned röövlinnu liigid, nagu näit. kalakotkas, merikotkas ja roo-loorkull, peavad jahti peaaegu ainult vee ääres ja vees. Mõnede linnuseltside omapärasust arvestades, näit. loorkullid, kes teatavasti kunagi puudele ei lasku, on otstarbekohane jahionnist 30—50 sammu kaugusele üles visata väike mullakühm, mis jahimehele oleks hästi nähtav. Võib olla ka kivihunnik, et sääraسته jahilindudele parajas laskekauguses pakkuda vastavat istevõimalust. Sellejuures on iseenesest mõistetav, et ideaalne jahipaik peaks loomulikult asuma võimalikult eemal kõigist inimlikest askeldusist, nagu raudteedest, vabrikuist, maanteedest, loomakarjadest nende karjaste ja koertega, ning võimalikult inimeste poolt oleks vähem läbikäidav. See oleks meie ideaaliks.

Kuid kahjuks on säärane ideaal harva kättesaadav ja seetõttu tuleb kohandada olukorraga, nagu see antud. Jahiplatsina võib ka proovida ja kasutada võimalikult suuremat vaba aasa või legendikku metsas, kuhu kassikull üles seatakse, samuti pilliroostikku, kuhu kassikull hästi nähtavalt kõrgemale üles seatakse, end aga roostikku hästi ära peites. Millele aga igal juhul tuleb panna rõhku, see on nõue, et valitud jahipaik oleks rikas jahitavatelt lindudelt, nii röövkullidelt kui ka vareseilt.

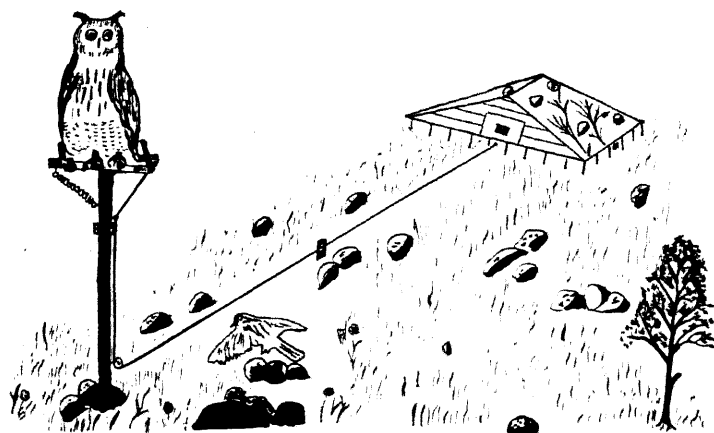
Kui nüüd jahikoht on leitud, siis tuleb kõige enne hoolitseda selle eest, et end teha nägematuks äärmiselt terava linnu silma eest. Seda saavutame kõige kindlamini jahionni püstitamise-ga, kui juhuslikult kohal ei leidu mõnd heinaküüni või mõnd üsna tihedat põõsast, mis vastaks sellele otstarbele. Viimasel juhul oleks tarvis peidukohta vaid laskeavaustega varustada. Kui aga peidukohta ei leidu, siis tuleb juba

jahionn üles seada. Sellejuures tehakse vahet kahe jahionni tüübi vahel: liikuv pealmaa- ja liikumatu allmaatüüp. Kummalgi tüübil on oma paremused ja oma puudused. Liikumatu kivi- või puuonn, mis vastava jahi tarvis püstitatakse, kui vähegi võimalik, suuremalt jaolt maa alla, omab suurema paremuse otstarbekohase seadeldise puhul selle tõttu, et ta jahitavatele lindudele ei torka silma, või kui, siis igatahes vähem kui edasikantav pealmaa-onn. See- ga avaneb võimalus lasta ka kõige ettevaatlikumaid vanu linde kõigil vaatluse all olevatel liikidel, milliseid edasikantava pealmaa-onni abil on raske saada püssi ette, näit. vanu merikotkaid. Pealeselle on tal paremus suurema mugavuse või isegi teatud komfordi pakumise tõttu kui teisel.

Tema halbust seisab selles, et ehitus maksab aega ja raha, igatahes rohkem kui ühe kerge edasikantava telgi muretsemine pealmaa jahiviisile, samuti selles, et pikemat aega ollakse seotud ühe kindla kohaga. Sagedase kasutamise puhul mõjub aga see mõnede linnuseltside juures ebasoodsalt jahitaja- järgedele, sest mõned intelligentsemad linnuseltsid, näit. varesed, muutuvad ajajooksul ettevaatlikuks ja umbusklikuks, loobudes otsesest pealetungist kassikullile ja leppides sellega, et need väljaspool laskeulatust olevatel puudel või maas istudes või suures kõrguses kassikulli kohal tiireldes sissetungijat silmitsevad ja oma rahulolematust kraaksumisega avaldavad. Kuid seda pahet ei tarvitse ülehinnata, sest 1—2-nädalane vaheaeg on küllaldane selleks,

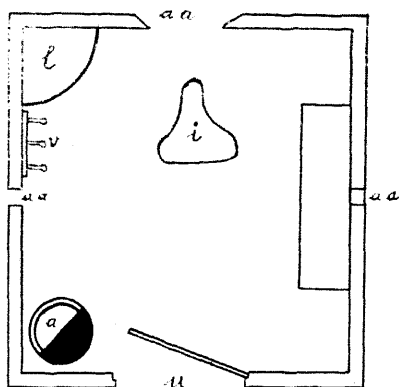
et esialgset pealetungitahet uuesti saavutada, olenemata sellest, et linnustiku koosseis igas kohas allub suurele muutusele, lindude liikuvuse ja rändamislusti tõttu. Tahan lühidalt kirjeldada säärast allmaa- ehk mullast jahionni. Loomulikult võib igauks oma eriliste soovide ja kalduvuste, samuti olukorra ja olemasolevate võimaluste, kohaselt minu skeemi oma äranägemise järgi muuta.

Muldonni tarvis määratud maa-alal märgitakse tikukestega 2—2½ -ruutmeetriline pindala ja sellelt visatakse 1½ meetri sügavuselt muld välja. Selle juures peab põhjavee pind olema sügavamal kui 1½ meetrit, et onni põrandale ei koguneks vett. Tähendatud ruudu üks külg peab olema asetatud täpselt vastu põhjakaart, sest selle külje vastu asetatakse kassikull. Selle ruudu igasse nurka tuleb karboliineumiga hästi läbiimbutatud postid nii sügavale sisse rammida, et ühest küljest oleks garanteeritud onni kindlus, teisest küljest nad ulatuksid ca 0,5 meetrit maapinnast välja. Seinud kindlustatakse karboliineumiga läbiimbutatud pindade abil, neid horisontaalselt üksteise peale naelutades. Seega on seinte sissevajumine hoitud ära. Puu asemel võib hea eduga tarvitada ka kivi või betooni, kuna põrand omakorda võib olla laudadest. Mis puutub onni pealmaa- ossa, siis jäetakse põhjapoolsesse seinu silma kõrgusele aken ca 50—75 sm, mille ees umbes 30 sammu kaugusel asub kassikull. Selle akna ette tõmmatakse rohelineks või pruuniks värvitud riie, millesse lõigatakse 20 sm kõrge ja

Pilt nr. 4.
Allmaa-onn laskeavau-
sega aknas.

25 sm lai laskeavaus. Suurema vastu- pidavuse mõttes palistatakse löike ääred. Riie annab järele ja kergendab võrdlematult püssi käsitamist laskmi- sel. Peale selle peavause tehakse mõ- lemasse kõrvalseina vähemad kõrval-

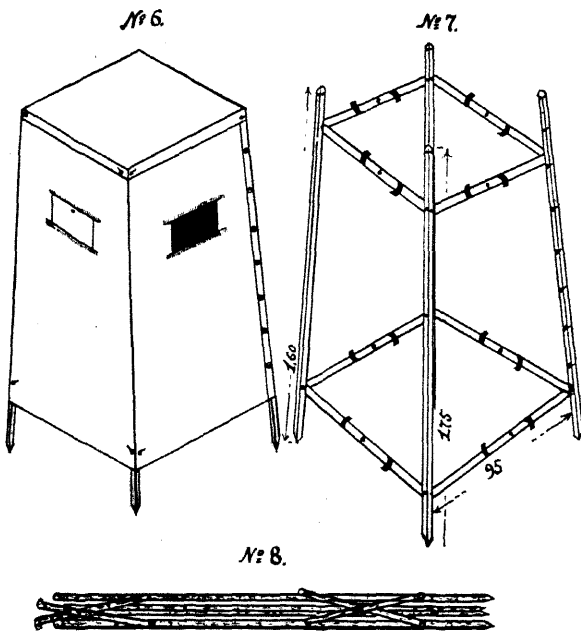

Joon. 5.

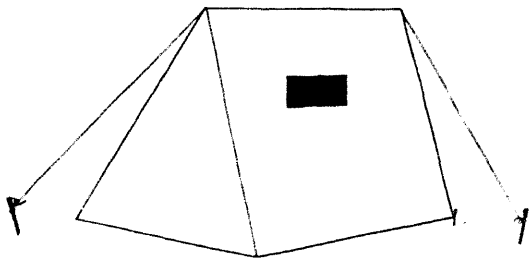
Allma-ooni põhiplaan. a — ahi, l — laud, i — iste, u — uks, aa — aknaavaus.

luugid, mida katavad käratult tagasi- lükatavad luugid. Ühte seina tuleb uks. Peab aga piinlikult mõtlema sellele, et laskeavauste lahtihoidmisega onni ei pääseks liiga palju valgust ja seesolev kütt seega jahilindudele ei saaks nähtavaks. Sellepärast peavad need kõrvalseinte laskepilud ka jahiajal olema suletud. Ainult tarviduse korral, kui näiteks tahetakse mõnd edasiliuglevat lindu pärast pauku jälgida või mõnesugust kõrvalt tulevat segajat teha kindlaks, võetakse need kõrvalluugid tarvitusele. Et kütti onni sees teha võimalikult nägematuks, peab seespoolt seinad värvima mustaks. Väljaspoolt olgu onn värvitud rohekas-halli või kaitsevärvi. Pehme, häältsumbutava riidega üelöödud laud püssi asetamiseks, paras kõrge istekoht laskeavause ees, riidevarn üliriideile, samuti väike ahjuke ja istevõimalus jahikaaslasele moodustavad onni lihtsa sisseseade. Seega oleme ütelnud olulisema liikumata onni kohta, mis on soovitatav, kui vähegi võimalik, ehitada maa alla (vaata pildid nr. 4 ja nr. 5). Nüüd veel mõni sõna edasikantava onni kohta. Säärasteks tarvitatakse kokkupandavaid telke, mis koosnevad võimalikult kergemast, kuid siiski kõvast maa kül-

ge kinnitatavast sõrestikust ja purje- riidest (presendist). Riide värv olgu hallikas-pruun või hallikas-roheline, või- malikult sobiv ümbrusele. Telkide kuju ja ehitus võib olla väga mitmesugune. Tähtis on, et nad oleksid võimalikult lihtsamini edasikantavad, võimalikult kerged ja hõlpsasti ülesseatavad. See- suguseks on minule osutunud mudel, mille muretsezin Berliini firma Steig- leder'ilt ja mida allpool lühidalt tahan kirjeldada, sest seda võib väga hästi valmistada ka kodumaal (vaata pildid nr. nr. 6—8). Raamistik koosneb 4 per- pendikulaarsest raudkepest, mida üks- teiseaga seovad 2 paralleelset põikkeppi. Et põikkepid on keskelt kokkukäänata- vad, saab raamistiku silmapilkselt pan- na kokku kergesti kantavaks pakiks ja, ümberpöörduvalt, peaaegu niisama ruttu raamisuku seada üles. Nende 4 püst- kepi alumised otsad on teravad ja selle tõttu kergesti maasse torgatavad. Nur- gakeppidel on välisküljel ülal ja all konksud, mille otsa kinnitatakse 4 nur- gakepi ümber tõmmatud riie, selleks kas- utades riides olevaid metallrõngastega kaitstud auke. Pealt kaetakse telk nelinurkse riidega, mida samuti hoiavad

№ 6. Riidega kaetud jahitelk jahivalmis. № 7. Telgi raudraamistik ülesseatul. № 8. Telgi raamistik kokkupandult.

Joon. nr. 9.

Edasikantav jahitelk laskeavausega.

eelnimetatud konksud. (Siinkohal on mõeldud loomulikult ülemisi konkse.) Säärase ühe ruutmeetri suuruse ületõmmatud telgi sisemuses on parajasti ruumi ühele kütile ja ta istmele. Tähendatud istepaigana sobivaimaks on mulle olnud mudel, mis on väga liikuv,

kergesti käsitatav ja, mis onniahis on kõige väärtuslikum, kahele kõrgusele — 25 ja 50 sm maapinnast — tellitav.

Ülalkirjeldatud telgi igas 4 külgselinas on telgiriidega kaetav laskeavaus. Pealaskavaus on loomulikult põhjasihis vis-à-vis kassikullile. Teised avauseid peavad jahi ajal täiesti valguskindlalt olema suletud. Ainult erilisel juhtumel, kui nimelt tahetakse vaadata külgedele või taha, avatakse need silmapilguks ja siis kohe jälle suletakse, et mitte seesolevat kütiti teha nähtavaks. Peale eelpool kirjeldatud tüübi võib, arusaadavalt, võtta tarvitusele ka teisi telgitüüpe, näit. tuntud sõjaväetelke, mille ühe laia külje sisse lõigatakse laskeavaus ja mille riie värvitakse roheliseks või maskeeritakse okstega (vaata pilt nr. 9). (Järgneb.)

Kumari laidu!

J. A. Põllumees.

Kumari on väike saareke (laid) Haapsalu ja Muhu vahel, kuhu kalamehed tihti tormi eest varju sõidavad. Mõõdunud suvel läks mul õnneks Kumari laidu ligemalt vaadelda.

Ühel pühapäeval oli ilm ilus, tuul päri ja purjetamiseks just paras. Sõitsime neljakesi paadiga merele. Sõit Haapsalust ja Rohukülast mööda läks hästi. Paat lendas nagu lagle lainete turjal, kuid viimaks panin tähele, et paadimees hakkas iseäraliselt vilistama, nagu kedagi ligi kutsudes. Minu küsimise peale, miks ta säärast vilet ajab, seletas ta, et tuult olevat rohkem tarvis, ilm kipuvat jääma vaikseks. Säärane isevärki vile kordus korda kolm. Ja otsekohe meist eespool kerkis mustjas-hall pilverüngas; tuul jäi tõesti hoopis vaikseks, purjed lihtsalt lipendasid veel mastipuul. Meile ei teinud see esitsa aga suuremat muret, sest vaiksena on merel ütlemlata hea olla. Siin oli aga veel iseäranis tore vaade: lähedane rand ühelt kui ka teiselt poolt, saared siin ja seal, üksikud purjekad meie ees ja taga — säärases seisukorras nagu meiegi.

Päike loojenes. Ilm oli veel vaikne ja mu vaade jäi peatuma Kumari laiule. Suurepärasena paistis see tilluke saa-

reke silma, ja eemalt vaadates oleksid nagu sealt vastu peegeldunud üksikud uhked ehitused, toredad puud ja põõsastikud, sirged kanaalid saarekete vahel, kaugelt liikuvad kogud valget, musta ja punast värvi jne. Tahtmata tuli igatsus saarele minna vaatama seda suurepärasest elu-olu, mis silmale paistis nii meelitava. Imestasin selle üle, miks seniajani Kumari toredusest ei ole lugu peetud ja vähemalt kõneski sellest midagi ei ole avaldatud. Sealjuures olin hoopis unustanud, et vaiksena saared ja mererannad alati suurel viisil välja näevad, rannaäärsete elanike keeles „üles kolavad“, ja pettepilte sünnitavad.

Nii oli lugu ka Kumariga, nagu pärast selgus. Palusime paadimeest, et ta oma sõiduki juhiks Kumari saarele, kus vaikselt ööl selle ilu võiksimena nautida.

„Eks võimegi väheke tuule tõusu oodata ja pisut aega Kumaris puhata,“ seletas paadimees.

Otsustasime siis kõik ühel meelel sõita Kumarile, kuni tuul paraneb.

Sõitsimegi otsesuunas Kumari randa. Randa saabudes käisime saarekese ilusal hilisel õhtul risti ja põigiti läbi ja leidsime siin kõigest kaks tühja kala-

meeste hurtsikut, kaks heinaküüni, üheaइनुकese puu — männi, mudase kaevutaolise allika ja mõned üksikud raudkivid.

Kumari on, nagu teda läbistades silmasime, õieti mitmejärguline saarekese rida, millest kitsamat osa hüütakse „Sipelga-otsaks“. Kõrgemad kohad „kolavad“ vaikse ilmaga eemalt merelt vaadates silme ette otsegu sirged kanaalid. Küünid, hurtsikud, puu, rohi, kivid on siin kõik need toredad suured ehitused, metsad ja puiestikud, mida eemalt silmasime, kuna nad lähemale jõudes kas hoopis kadusid või kujunesid liig armetuks.

Muudest looduse saadustest Kumaris, peale vähepoolse heina, võiks veel nimetada meremuda ja õige väikesi murakaid, mis vist linnukestele oleksid maiustuseks, kuna nad inimese suule on liig pisikesed ja kuivetanud.

Esialgne mulje Kumarist, mille sain merelt vaadates, oli aga nii suur, et nüüd pettunult teda vaatlesime.

Paadimees jutustas meile, et aastaid tagasi olnud siin rohkesti leida méri-

linde ja ka vareseid, aga suur sõjakära olevat need viimseni ära hirmutanud. Kord olnud isegi üks reinuvader siia nagu asumisele sattunud. Seda saanud aga kuulda Haapsalu kütid ja tulnud teist tabama. Loomake joosnud laineisse ja püüdnud põgeneda Muhu poole, kuid jäänud kurjast kuulist tabatuna lainete harjale hällima... Praegu ei ole siin ühtki loomakest ega lindu leida, ka ei märganud me mingisuguseid putukaid.

Kui olime selle eemalt meelitava saarekese läbi rännanud ja endid ligivõetud „leivakotiga“ kostitanud, astusime jälle paati ja sõit läks ilusal kuuvalgel ööl Haapsalu poole.

Jällegi paistis Kumari meile suurepärasena silma: suured kantsid, majad, puiestikud, kanaalid jne., mis kordkorralt aga siiski vähenesid, kui jõudsime kaugemale, kuna viimaks väike must mättake ainult veel laskis märgata seda kohta, kus seisab eemalt nii tore, kuid tõeliselt nii tühine saareke.

Kui päike tõusis, olimegi jälle Haapsalu vanasadamas, häid muljeid merelt koju kaasa viies.

Metskitsede toitmine.

Iga-aastane talvine sügav lumi teeb metsloomadele toidumuret, eriti sula järel tekkinud lumekoorigu tõttu. Nii võib igal hommikul näha kitsi kui ka jäneseid metsaveo kohtades korjamas hobuse toidumoonast maha pudenenud heinakõrsi. Nüüd, kus suuremalt jaolt heinakuhjad veetud, peab iseäranis hoolitsema kitsede eest, sõimi täiendama

värskete heintega kui ka hobusega teesid sõime juure sisse sõitma, et sügava lume tõttu kitsedel oleks võimaldatud kergendatud juurepääs.

Pildil näeme Huuksi metsk. Karusaare ja Kuusiku vahtkonna metsavahte sooritamas seda tänuväärt ülesannet möödunud kuus.

Mitmesuguseid teateid.

Muudatusi metsaametnike teenistuskäigu alal.

Kolga revident-metsaülem Edgar Vester vabastatakse teenistusest oma palvel, arvates 1. märtsist 1935. a.

Orajõe metsaülem Jaan Järv nimetati Kolga revident-metsaülema ajutiseks kohustetäitjaks 1. märtsist 1935. a.

Vigala abimetsaülem Nikolai Sikka nimetati Orajõe metstkonda II järgu metsaülema ajutiseks kohustetäitjaks, arvates 1. märtsist 1935. a.

Kivinõmme abimetsaülem Viktor Puust viiakse üle teenistuse huvides Vigala metstkonda abimetsaülemaks, arvates 1. aprillist 1935. a.

Püssi abimetsaülem August Haug viiakse üle oma palvel ja teenistuse huvides Kivinõmme metstkonda abimetsaülemaks, arvates 1. aprillist 1935. a.

Kunda metsnik Endel Soots nimetatakse Püssi metstkonda II järgu abimetsaülema ajutiseks kohustetäitjaks, arvates 1. aprillist 1935. a.

Jaan Lainevool, kes Tartu ülikooli metsaosakonna on lõpetanud, nimetatakse Kunda metstkonda II järgu metsniku ajutiseks kohustetäitjaks, arvates 1. aprillist 1935. a.

Kastre abimetsaülem Hans Kampus nimetatakse oma palvel ja teenistuse huvides Otepää metstkonda I järgu metsnikuks, arvates 1. aprillist 1935. a.

Otepää metsnik Theodor Põör nimetatakse Kastre metstkonda II järgu abimetsaülema ajutiseks kohustetäitjaks, arvates 1. apr. 1935. a.

Kastre metsnik Rudolf Salve nimetatakse oma palvel ja teenistuse huvides samasse metstkonda Palu vahtkonda metsavahiks, arvates 16. veebr. 1935. a.

Loodi metsnik August Olesk paigutatakse ümber oma palvel Kastre metstkonda metsnikuks, arvates 16. veebr. 1935. a.

Aakre metsavaht Juhan Pikk nimetatakse Loodi metstkonda II järgu metsniku ajut. k.-t., arvates 16. veebr. 1935. a.

Püssi metstkonda nimetati uuesti asutatud metsnik-jäägri kohale Paul Hirse ja ta tööpiirkonnaks määrati: Püssi metstk. Jalasto, Sirtsu ja Jõepere vahtkonnad, Sonda metstk. Kaanisoo, Miila ja Puiasma vahtkonnad ja Roela metstk. Udriku vahtkond.

Ametikõrgendusi vabariigi aastapäeva puhul, arvates 1. märtsist 1935. a.

Tarvastu II järgu metsaülem Hans Kosenkranius — I järgu metsaülemaks.

Jäärja II järgu metsaülem Harri Haller — I järgu metsaülemaks.

Aimla II järgu metsaülem Eduard Viirrok — I järgu metsaülemaks.

Voltveti II järgu metsaülem Mihkel Visnapuu — I järgu metsaülemaks.

Vihterpalu II järgu metsaülem Voldemar Maaser — I järgu metsaülemaks.

Koorküla II järgu metsaülem August Vaher — I järgu metsaülemaks.

Purdi II järgu abimetsaülem Viktor Lõoke — I järgu abimetsaülemaks.

Loodi II järgu abimetsaülem Karl Kuusik — I järgu abimetsaülemaks.

Kärdla II järgu asjaajaja Richard Taiking — I järgu asjaajajaks.

Karksi II järgu metsnik — Viktor Erlemann — I järgu metsnikuks.

Aakre II järgu metsnik Jaan Raap — I järgu metsnikuks.

Karjalasma II järgu metsnik Arnold Mitt — I järgu metsnikuks.

Orajõe II järgu metsnik Joh. Kahre — I järgu metsnikuks.

Sõmerpalu — II järgu metsnik Peeter Vares — I järgu metsnikuks.

Kohtla II järgu metsnik Paul Puurman — I järgu metsnikuks.

Kohtla II järgu metsnik Fr. Kreisberg — I järgu metsnikuks.

Avinurme II järgu metsnik Arnold Arro — I järgu metsnikuks.

Anija II järgu metsnik Feliks Russak — I järgu metsnikuks.

Tallinna II järgu metsnik Leonhard Tõnisson — I järgu metsnikuks.

Kolga II järgu metsnik Georg Herman — I järgu metsnikuks.

Narva II järgu metsnik Oskar Posendorf — I järgu metsnikuks.

Aimla II järgu metsnik Hans Uus — I järgu metsnikuks.

Taali II järgu metsnik Heinrich Jõgis — I järgu metsnikuks.

Kinnitatakse ametisse.

Petseri metsniku ajut. kohustetäitja, Arved Herman.

Avinurme metsniku ajut. kohustetäitja Imant Herman.

Paigutatakse ümber metsavahid.

Rakvere-Sipelga m.-v. A. Raudsepp — Loobu metsk. Aasu vahtkonda.

Rava-Vulbi m.-v. V. Grossvald — Aegviidu-Punamäe vahtkonda.

Laiksaare-Timkanali m.-v. A. Adler — Rava metsk. Vulbi vahtkonda.

Püssi-Varessaare vahtk. m.-v. August Kaukvere — sama metsk. Rebu vahtkonda ja Rebu vahtk. m.-v. Johannes Steinberg Varessaare vahtkonda metsavahiks, arvates 1. märtsist 1935. a.

Tudo-Oonurme vahtk. m.-v. V. Muravlev — sama metsk. Jõepere vahtk. metsavahiks, arvates 1. aprillist 1935. a., ja sama metsk. Adomäe vahtk. m.-v. A. Luur — Oonurme vahtkonda metsavahiks samast ajast.

Nimetatakse ametisse.

E. Sepp — Laiksaare-Timkanali metsavahiks.

J. Denissen — Avinurme-Ennuksaare vahtkonda metsavahiks.

J. Parman — Sõmerpalu-Kaagri vahtkonda metsavahiks.

J. Pukk — Märjamaa-Sipa vahtkonda metsavahiks.

E. Berg — Rakvere-Sipelga vahtkonda metsavahiks.

Vabastatakse teenistusest vanaduse ja haiguse pärast.

Kastre-Krabi vahtk. metsavaht D. Tensman — 1. IV 35. a.

Kuressaare-Pajukaru vahtkonna metsavaht H. Saagpakk — 1. III 35. a.

Varangu-Bruntali vahtkonna metsavaht J. Rosenbuš — 1. IV 35. a.

Tudo-Jõepere vahtk. metsavaht J. Nirgi — 1. IV 35. a.

Putkaste-Järve vahtk. metsavaht J. Antsov — 1. IV 35. a.

Tallinna-Saku vahtkonna abimetsavaht K. Seitloff — 1. II 35. a.

Vabastatakse B. E. S. § 4215 korras.

Putkaste-Ristna vahtk. metsavaht Rudolf Sarapuu — 1. IV 35. a.

Rakvere-Vaeküla vahtkonna metsavaht V. Maurus — 1. IV 35. a.

Surnud.

Loobu-Aasu vahtkonna metsavaht A. Kurimo — 11. II 35. a.

EMÜ Laiksaare osakond.

20. veebruaril k. a. pidas E. M. Ü. Laiksaare osakond oma järjekordse aasta-peakoosoleku, millest võttis osa 18 liiget. Koosolekut juhatas osakonna esimees Th. Moon, protokolli sekretär A. Kartau.

Uuteks liikmeiks võeti vastu metskonna kantselei asjaajaja Robert Ennemuist, R. M. T. kantseleiametnik Meeri Urbanovitsch ja metsavaht-metsniku k. t. Georg Koikson.

Möödunud aasta aruanne ja eelarve, mis juhatuse poolt koostatud, võeti üksmeelselt vastu.

Metsateenijate üldisest seisukorrast, osakonna läinud aasta tegevusest ja käesoleva aasta kavatsusist ja sihtidest refereeris lühidalt osakonna esimees.

Käesoleva aasta üldises tegevuses lubati juhatusele vabad käed kasutada kõiki võimalusi oma liikmete huvide kaitsmiseks, silmaringi laiendamiseks, teadmiste täiendamiseks, ainelise külje kõvendamiseks jne.

1935. a. metsateenijate üleriiklikust 15. juubelikongressist otsustati võtta osa oma saadiku kaudu, kelleks valiti suure hääleenamusega lugupeetud hallipäine metsnik Mihkel Toots.

„Metsamehe kalender-käsiraamat“ 1935. a., missugune proovieksemplaar saadetud keskjuhatuse poolt osakonnale, leiti pärast sellega tutvumist väga otstarbekohane ja igale metsamehele tarviline käsiraamat olevat ja tehti juhatusele ülesandeks tellida see igale osakonna liikmele.

Oma teadmiste täiendamiseks, värskendamiseks ja silmaringi laiendamiseks jne. otsustati tellida ka metsameeste häälekandja „Eesti Mets“ kõigile osakonna liikmeile, ja et selle tellimine kehvemaile osakonna liikmeile arulist raskust ei sünnitaks, saata toimetusele tellimisraha osadekaupa.

1935. a. juhatusse valiti: esimeheks metsnik Theodor Moon, sekretäriks metsavaht Arthur Kartau ja laekahoidjaks metsavaht Jaan Kand, nendest esimees ja sekretär neljandaks aastaks ja kassahoidja kolmandaks aastaks tagasi. Revisjonikomisjoni valiti metsnik M. Toots, praaker K. Ruusman ja metsavaht J. Turi.

Läbirääkimiste all palus revident-metsa-ülem hra V. Vallner osakonda toime panna omavaheline korjandus allveelaevastiku sihtkapitali heaks, missugune ettepanek-palve leidis kõikide osakonna liikmete poolt heakskiitmist. Annetuste vastuvõtmine tähendatud sihtkapitali heaks ja nende edasisaatmine maakonna komiteele anti juhatusse hooleks.

Samuti leidis heakskiitmist hra E. Ennemuisti ettepanek korraldada kevadel metsapäevi kohalike seltsi- ja koolimajade ning üldse kodude ümbruse kaunistamiseks puude ja põõsaste istutamise ja elavaedade asutamise näol. Tähendatud tööde edukalt ja laiaulatuslikumalt läbiviimise otstarbel kavatakse osakonna juhatus ja kohalikud metsaühingu usaldusmehed korraldada juba varakult koolides ja rahvamajades loenguid koduümbruse kaunistamise, tarbepuude kasvanduste rajamise jne. üle ja üldse pöörda oma tegevuse peasuund alguses metsandusliku propaganda ja nõuande tööle.

Osak. sekretär A. Kartau.

EMÜ Vigala osakond.

20. veebruaril k. a. pidas EMÜ Vigala osakond aasta-peakoosoleku, millest võtsid osa kõik liikmed.

Aruanne juhatusse poolt esitatud kujul kinnitati, kuna eelarve kinnitamine pärast kongressi lükati edasi.

18. detsembril 1. a. peetud laskevõistluste tagajärjed kinnitati. Esimesele kohale tulid jahipüssist — metsnik Jürgis, püstolist ja spordipüssist — abimetsaülem Sikka.

Uude juhatusse valiti esimeheks metsavaht J. Tänav, sekretäriks metsavaht Kütt ja laekuriks asjaajaja prl. Leetberg. Revisjonikomisjoni metsaülem Nissen, metsavahid Kukk ja Valdek. Metsateenijate kongressile saadikuks valiti metsavaht J. Tänav.

Lõpuks otsustas koosolek käesoleva aasta suvel teha ekskursionsiooni naabermetskondadesse liikmete silmaringi laiendamiseks.

T—v.

EMÜ Karksi osakond

pidas oma korralise aasta-peakoosoleku 22. veebruaril 1935. a. Karksi metskonna kantseleis. Vaatamata halvale ilmale ja lagunevale teele oli ilmunud 18 liiget.

Koosoleku juhatajaks valiti metsnik A. Palla, sekretäriks m.-v. J. Jänes. Juhatusse poolt vastuvõetud uusi liikmeid peakoosolek kinnitas kolm: metsavahid A. Oss, T. Kinnas ja Th.

Loomar. Eelmise aasta aruanne ja uus eelarve kinnitati. Ühingu aastase tegevuse ja uue tegevuskava kohta võttis sõna esimees, märkides, et ühing on veel noor, asutatud alles eelmise aasta suvel, seepärast piirdus ka tegevus võrdlemisi vähesega — liikmeile „Eesti Metsa“ ja „Metsamehe kalender-käsiraamatu“ tellimisega. Uude tegevuskavva võeti tähtsaimana metsapäeva korraldamine eramaadel, huvireis mõnesse lähemasse metskonda, otsustati liikmeile rentida turbaraba ja ühingu majandusliku seisukorra tõstmiseks korraldada suvel vabaõhupidu. Selleks valiti 6-liikmeline peotoimikond — prl. Biefeldt, hrad Kääni, Palla, Erlemann, Ilus ja Koovit.

Tegevuse hüüdsõnaks aga otsustati võtta oma kodu kaunistamine. Kui saaks aastas mõnegi ametniku koduümbruse muuta kaunimaks, ühtlasi ka tulukamaks viljapuude abil, oleks saavutatud juba küllalt palju. Ei tohiks kesta enam kaua nähtus, et metsamehe — tolle suurima loodussõbra — oma kodu on lage ja tuulte puhuda, kuna ühisel jõul saab ainsa päevaga panna aluse kaunimale ja varjulisemale kodule. Kui aga kanduks see üksmeel, mis oli koosoleku sõnades, üle ka tegudele, siis mõne aasta jooksul oleks kadunud see ühetooniline, pleekinud puu hallus metsameeste kodudest!

Juhatusse valiti: esimeheks — metsnik A. Palla, abiks — metsnik V. Erlemann, sekretäriks — metsnik E. Laps, abiks — m.-v. Th. Looman, kassapidajaks — metsaülem Joh. Kääni. Revisjonikomisjoni — prl. B. Biefeldt, hrad E. Raap ja P. Rosenberg. Liikmemaksumäärati Kr. 1.50.

XV juubelikongressist otsustati võtta osa oma saadiku kaudu, kelleks valiti metsnik A. Palla.

ArP.

EMÜ Rake osakond

pidas oma peakoosoleku 20. jaan. s. a. kõigi liikmete osavõtul. Uuteks liikmeteks võeti vastu abimetsaülem R. Leberecht ja metsavahid K. Kiil, V. Martov, V. Jõman.

1934. a. aruanne ja 1935. a. eelarve kinnitati.

Juhatus valiti endises koosseisus tagasi: esimees — metsaülem V. Piller, kassapidaja — praaker H. Käsper ja kirjatöimetaja — metsnik E. Märjama. Samuti valiti tagasi revisjonikomisjon: esimees metsnik K. Jakobson, liikmed asjaajaja J. Hendrikson ja metsavaht H. Holm.

1935. a. kongressi saadikuteks valiti H. Holm ja E. Märjama. Läbirääkimiste all otsus-

tati metskonna 15. aastapäeva puhul korraldada ühine koosviibimine. „Eesti Metsa“ tellisid kõik liikmed eelmiste aastate eeskujul. Kiideti heaks „Metsamehe kalender-käsiraamat“, mida otsustati tellida. Pikemalt arutati koduümbruse kaunistamise ja viljapuuadeade asutamise võimalusi ja nimede eestistamise küsimust.

M.

Uusi pensionäre.

1. jaanuarist 1935. a. läks pensionile haiguse tõttu Rake metskonna abimetsäülem Arnold Meema.

A. Meema sündis 10. okt. 1889. a. Otepää vallas. Olnud Võru metskonna asjaajaja ja samas hiljem abi- ja metsäülem 1. dets. 1919. a. kuni 21. maini 1919. a. Valga metsäülem 22. maist 1919. a. kuni 1. maini 1934. a. Rake metsk. abimetsäülem 1. maist 1934. a. kuni 1. jaan. 1935. a.

Tunti ametkonna kui ka rahva hulgas aruka metsamehena, keda meeeldi oleks nähtud veel kaua teenistusvõimelisena.

Saarte Loodus- ja Muinsuskaitse Seltsi tegevusest.

Saarte Loodus- ja Muinsuskaitse Selts asutati 2—3 aastat tagasi kodumaa looduse ilu ja muinsusmälestuste säilitamise eesmärgiga, s. o. ajal, millal igasugune laastamine oli õige hoogus. 1934. a. alates, millal juhatusse koondu kohalikke loodus- ja muinsusuurijaid, on seltsi tegevus suunatud enam uurimustele, lähenedes Tartu ülikooli asutustele.

Seltsi juhatuses olid: 1. mag. A. Allik — esimees, 2. A. Valsiner — tead. sekretär, 3. kpt. M. Mikk — sekretär, 4. ins. Kaho — laekur, 5. dr. B. Saarsoo ja 6. agr. A. Tomson — botaanika-sekts. esindajad, 7. C. Kaljo — muinsus-sekts. esindaja.

Töö on koondatud peamiselt sektsioonidesse, milliseid oli kaks: loodus- ja muinsussektsioon. Pärast asutati juure muinsusmuusika-sekts. Töö printsiibiks oli — individuaalne töö. Koosolekuid peeti ainult tööjaotuse, koordineerimise ja tähtsamate küsimuste otsustamiseks. Komisjone kui aegaviitvaid vorme ei pooldatud. Kõige raskem küsimus seltsil on rahaline, mis paljugi tööd takistas.

Tähtsamateks üldküsimusteks olid: Kuresaare lossi ja muuseumi kuuluvus ja korraldus, lossiümbruse kaunistamine, ühes botaanikaia asutamisega, turismi korraldus ja looduse ning muinsuse kaitsematerjaali kogumine. Ka Kaali järve ülevõtmise küsimus on poolel teel. Nagu

meie põhjamaised asjad ikka, lähuvad needki küsimused õige aegamööda. Valusasti andis end tunda loodusekaitse seaduste puudulikkus, mille tõttu varisesid paljud kaitset väärivad üksused enne kui suudeti astuda vahele. Kirves töötab ju hoogsalt. Varsti haigutavad ilusaimad kohad kannustikena. Rahvast on vallanud mingi hävituskirg, mõne krooni eest ohverdatakse põlised ilupuud.

Sektsioonide juhatused on korraldatud nii, et iga liige on oma alal eriteadlane, mis tööd märksa kergendab.

Botaanikasektsioon.

Juhatuses: dr. B. Saarsoo — floist, esimees, agr. A. Tomson — taimesotsioloogia, abiesimees. Mõlemad on ühtlasi Tartu ülikooli Loodusuurijate Seltsi ja Ida-Läänemeremaade taimegeograafide ühingu liikmeiks. Sekretär kapt. M. Mikk — loodusekaitse.

Sektsiooni peatöök oli Saaremaa taimkatte uurimine ja kaardistamine, B. Saarsoo — Lääne-, A. Tomson — Ida-Saaremaa, Muhu ja Sõrve. Ligi võeti ka Hiiumaa (A. Tomson). Töö jõuab lõpule vahest kahe aasta pärast, olles ühtlasi seoses Tartu L. U. S-iga. Valmis on: Sõrve, Muhu, mujal osadena.

Ilus algatus. Saaremaa taimede herbariumi soetamine jäi rahapuudusel teostamata. Hulk materjaali on siiski kogutud.

Tulevikus loodab selts saada lossis osa muuseumi ruume botaanika-osakonna loomiseks.

Põnevaimaks päevaküsimuseks ja suursündmuseks on Kuresaares 15.—25. juunini 1935. aastal peetav Ida-Läänemeremaade taimegeograafide ühingu kongress (Eesti, Soome, Läti, Leedu), millise korraldamise eeltöödest sektsioon võtab osa.

Edasi pole nihkunud botaanikaia asutamise küsimus. Nimelt pidas kohalik spordiliit selleks ettenähtud lossiaia pärast suve otsa ägedat võitlust linnavalitsuses ja sai viimaks loa. Sektsioon peab koostama uue kava, kuni jälle mõni liit seda ei aja nurja. Provintsi asjad on ju imelikud — siin võideldakse vahest võitluse enese, mitte otstarbe pärast.

Looduskaitse alal on läbirääkimised pooleli Mõntu pargi, Kargi männiku (Sõrve ilusaima koha), Kaali järve j. t. kaitse küsimuses. Kaali järve soovitatakse ülikooli poolt üle anda kohalikule seltsile, Kargi männikuga on asi jäänud hiliseks. Sel alal tuleb sõna tõsisel mõttes kirvega joosta võidu. Kaitseseadused on puudulikud. Küsimuses on tüübiliste loodusüksuste säilitamine uema aja taimesot-

siologia mõiste kohaselt. Kahjuks on need kõik juba rikutud.

Sektsioon on korraldanud referaate Saaremaa loodusest Kuressaares ja Pärnus, avaldanud vastavaid kirjuusi, koostanud ekskursioonide kavu jne.

Muinsuskaitse sektsioon.

Juhatuses: B. Steinberg — esimees, üldküsimused, A. Sass — abiesimees, numismaatika, C. Kaljo — sekretär, arheologia.

Sektsiooni peaküsimuseks on olnud Kuressaare lossi ja muuseumi saatus. Vastava seadusega anti need viimaks linnavalitsusele üle. Kestavad läbirääkimised linna ja sektsiooni koostöö üle selles asjas. Mõlemad, loss ja muuseum, vajavad korraldamist.

Kuressaare loss on üks vähestest hästisäilinud vanema aja ehitustest. Samuti on säilinud vanad vallid ja kraavid, kuid need vajavad suuremat remonti, et hoida neid varisemisest. Liigub mõte restaureerida neid endisse olekusse, mis nõuab aga suuremat kulu.

Muuseum on kaunis rikkalik, mineraalide kogult provintsilinnadest esikohal. Sõja-aastail sai see palju kannatada, samuti on palju viidud üle keskmuuseumi, duplikaate jätmata.

Vajab suuremat ümberkorraldamist. Viimase aja juurevool on olnud väike. Kohalikule linnavalitsusele üleandmisega on loota elavnemist.

Maal laialioleval muinsusesemend on peaaegu kõik Tartu ülikooli kaitse all. Uusi leide on juhuslikult. Siin teostub kohapeal peaaegu järelevalve. Järelevalvet teostavate usaldusmeeste võrgu küsimus jäi H. S. M-i peatuma.

1934. a. liitus seltsiga ka h-ra Strandmanni asutatud umbes 30-liikmeline keelpillide orkester, millest kujunes välja erisektsioon. Muretseti mitu komplekti muinaspille, arendati rahvusmuusikat jne. Orkester esines mitme kontserdiga kohapeal ja elustas seltsi koosolekuid. Selle läbi loodeti ka natuke raha hankida. Hõõrumiste tagajärjel selleaegse linnavalitsusega tekkis orkestrisse lõhe. Praegu on juhi tegevuses lahkunud liikmete asemele uute väljajõetamisega.

Rõõmustava nähtusena tuleb tervitada Saaremaa metsaametnike osavõttu seltsi tegevusest. Seevastu on jäänud koguni tuimaks õpetajate-pere, kes tegeleb pidude ja spordiga. Maasool on nähtavasti linnastunud.

Agr. A. Tomson,
S. L. S. juhatuse liige.

Richard Riisberg †.

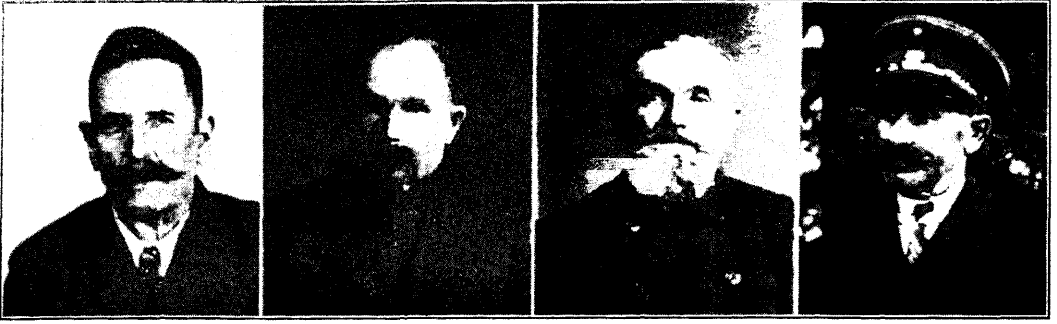
28. nov. 1934. a. suri Tartus ülikooli sisehaiguste kliinikus Erastvere ja endine kauaegne ülikooli õppemetskonna metsaülem Richard Riisberg. Lühike raske haigus murdis eluröömsa mehe parimais eluaastais, jättes leinama lese kolme alaealise lapsega.

Kadunu sündis 17. aprillil 1900. a. Porkuni vallas Virumaal taluomaniku pojana. Käis Rakveres keskkoolis, mille lõpetas 1921. a.; kooliõpilasena võttis vabatahtlikuna osa vabadesõjast, tehes kaasa mitmed lahingud.

1921. a. sügisel astub ülikooli põllumajandusteaduskonda agronoomia alal — kuid juba järgmisel aastal jätkab õpinguid metsaosakonnas. 20. mail 1924. aastal astub õppemetskonna teenistusse abimetsaülemena, ja sama aasta 1. dets. — metsaülemena, missugust ametit peab kuni 10. aug. 1934. a. tema asumisel Erastvere metsaülemale kohale.

Ei oleks liialt öeldud, et õppemetskonna rajamine on Riisbergi elutöö. Oli ju metsakond alles 3 aastat õppemetskonnana tegutsenud, kui Riisberg metsaülemena kohapealse juhtimise võttis enda kätte. Noorusele omase innu ja vaimustusega asus ta tööle. Mitmed tööstusharud, nagu saeveski ja jahuveski, telliskivitehas, kasvuhooned ja suur hulk taimeaeda asutati R. metsaülemaks olemise ajal. Peale selle veel iga-aastased laiaulatuselised metsakuivatustööd. Kuna metstkonna kulul üles töötatakse kogu aastane raielank, siis nõuab see küllalt palju vaeva ja hoolt. Kõigi nende tööde läbiviimine lasus eeskätt metsaülemale õlgadel. Sealjuures tuli tal töötada aastaid täiesti üksinda — ilma abimetsaülemata, metsnikuta ja praakerita, vaid üheainsa asjaajajaga. Ainsaks kergenduseks olid vanad vilunud metsavahid ja metstkonna alatine töölispere.

Valga metsk. Metsamaja
vahtk. **Jukk Paves.**
* Kaagjärves 21. IV 1868.
m/v. olnud 40 aastat sam-
mal kohal. Pensioni
peale arvatud 1. I 35. a.
Alatine „E. Metsa“ lu-
geja.

Sangaste metskonna
metsavaht
Gustav Muhk.

Valga metsk. Raavitsa
v/k. metsavaht
Gulbe Peeter †
* 11. III 1865. a. Valga-
maal, Aumeistri vallas.
Olnud sealsamas ka
ametis 12 aast. Metsa-
teenistuses olnud kokku
27 aastat.
Surnud 28. XII 34. a.

Kurista-Niinesaare m/v.
Juhan Muhk.
* 10 IX 1869. a. Valga-
Soorul. 1. I 1935. a.
vanaduse ja tervislikel
põhjustel läks pensio-
nile. Oma kohusetruu-
dusega ja tublidusega
ära teeninud üldise lu-
gupidamise.

Gustav Muhk 60-aastane.

7. veebruaril s. a. sai 60-aastaseks Sangaste metskonna metsavaht Gustav Hendriku poeg **Muhk**. Ta on sündinud 7. veebruaril 1875. a. Saluoja mõisas Paluperas, kus isa tal oli sealse mõisaomaniku juures metsavalitsejaks. Noorusaastad saatis noor Gustav isa juures mööda kuni täisealiseks saamiseni, kus ta ka metsaga alatiselt kokku puutus ja oma teadmised metsaalal omandas.

1897. a. kevadel siirdus noor metsamees Venemaale, kuna tema hing ei talunud siinset mõisnike režiimi.

Venemaal Peterburi kubermangus hakkas ta metsavahiks, sest ta oli seotud juba metsa külge ja seal leidis ta endale kodu, olgugi et võõrsil. Teenis kuni revolutsioonini, mille ras-

kust sai ka tunda. Sealt tuli ta Eestisse 1921. aastal, kus võis juba asuda vabale kodumaa pinnale.

Eestis alul töötas metsatöölisena Valga metskonnas, kust üle tuli Sangaste metskonda kui otsitud metsatöölise, kes oma ala tundis hästi. Siin sai ta heaks nõuandjaks ja tööde korraldajaks.

Tuntud eeskujuliku ja õiglase mehena, määrati ta 1927. a. Sangaste metskonda metsavahiks Kõrgepalu vahtkonda. Hiljem üle viidud enda soovil sama metskonna Pekko vahtkonna metsavahiks, kus teenib praegu.

Juubilari pidasid meeles Sangaste metskonna kaasteenijad ja üllatasid teda ootamatult oma külaskäiguga ja kingitusega hällipäeva eelõhtul. Kõikide kaasteenijate soov: Palju õnne!
EdP.

Erilise huviga töötas kadunu kuivatustööde alal — mille üle ta koostas oma diplomitöögi. 1933. a. sügisel avanes tal võimalus Soomes korraldatavast ekskursioonist dr. Tantu juhatusel osa võtta. Seal tutvus ta hästi läbiviidud metsakuivendustöödega, mille lähem kirjeldus avaldati kadunu poolt 1934. a. „Eesti Metsa“ veergudel. Ekskursioonil nähtust innustatud, asus ta õppemetskonna metsatüüpide uurimisele — eriti mulla happesust, mida ta kavatses kaitsta magistritööna. Erastverre asumisel jäi töö esialgu viimistele — ja surma tõttu jäigi lõpetamata.

Kadunu oli õiglane ja tööarmastaja ini-

mene. Olles ise suur jahisõber ei võinud ta sallida salakütte, kelle suurima vaenlasena ta oli laialdaselt tuntud.

Vastutusrikas töö ja ühtlasi niiske, soine ümbrus põhjustasid raskekujulist reuma. 1932. aasta suvel andis haigus end esmakordselt raskemini tunda ja nüüd haigestudes teiskordselt viis mehe hauda, — mehe, keda me oleksime tahtnud eneste keskel näha veel kaua.

2. dets. maeti ta Võnnu kalmistule. Lahkunud sõpra ja ametivenda oli saatma tulnud Erastvere, Ahja ja õppemetskonna ametnikke, sugulasi ja tuttavaid.

Olgu Sulle rahulik Su viimne uni!

Põllumehed, kasutage

maaparandustöödel kivide ja kändude lõhkumiseks

lõhkeaineid alandatud hindadega.

Odava lõhkeaine saamiseks tuleb muretseda kohalikult vallavalitsuselt tunnistus lõhutavate kivide ja kändude hulga kohta ning muretseda politseikomissari luba lõhkeaine ja süütekapslite ostmiseks. Need tunnistused tuleb esitada Põllutöökojale, kust antakse vastav order alandatud hinnaga lõhkeaine ostmiseks.

Lõhkeaineid (Amatool, Schneideriit ja Amonaal), süütekapsleid ja süütenööri antakse laost välja ainult kaks korda nädalas, nimelt igal

teisipäeval ja reedel.

Põllutöökoja orderid, mille järele lõhkeaine saadetakse välja raudteega, tuleb esitada lõhkeaineid väljasaatjale asutusele (Vee- ja Maaparandusühingute Liidule, Tallinn, S. Karja 18—20, tel. 463-16) hiljemalt kella 12-ks esmaspäeval või neljapäeval. Lõhkeainete ostjad, kes võtavad lõhkeaine isiklikult vastu, peavad orderi esitama hiljemalt kella 10-ks teisipäeval või reedel. Süütekapsleid ja süütenööri saab osta Vee- ja Maaparandusühingute Liidult ka Põllutöökoja orderita. Lõhkeained on pakitud kastidesse à 10, 15, 25 ja 30 kg. Süütekapslid on karpides à 100 tükki. Süütenöör rõngas à 7,5 m.

Lähemaid juhtnõure odava lõhkeaine ostmiseks antakse Põllutöökojas, Pikk 40, Tallinn.

liri setter,

2½ aastat vana, emane, jahil väga hea, müüakse Sillamäel, linnu- ja koerakasvatuses. Sillamäe nr. 68.

Tallinna linnavalitsuse majandusosakond vajab 15. aprilliks 1935. a.

metsavahti,

kes on lõpetanud Voltveti metsakooli metsniku kutsega. Põhipalk on Kr. 51.—kuus + naturas saadav palk. Lähemaid teateid saab linna metsade ülemalt, Mundi 2, III kord, kella 9—11. Sooviavaldusi ühes elulookirjeldusega ja tunnistustega võetakse vastu kuni 28. märtsini 1935. a.

Linnavalitsuse majandusosakond.

**Metsamehed,
jahimehed,
metsatöösturid ja
metsaomanikud!**

Lugege ja tellige kuukirja

Eesti Meis

1935

XV aastakäik.

Ainuke metsanduse ja jahinduse kuukiri.

|| **Metsamajandus**
Kutseala
Jahindus
Teateid puuturgudel jne.

Ilmub 1935. a. suurendatud kaustas parimate eriteadlaste kaastööl ja toimetusel.

Tellimishind: aastas Kr. 3.50, poolaastas Kr. 2.—, EMT Ühingu osakondadele ühisteellimiste puhul Kr. 3.— aastas.

Tellimiste vastuvõtmine 1935. a. peale **on avatud** nii postkontorites kui ka talituses.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk 1. 40, postkast 97.

Posti jooksev arve Nr. 155.